

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România 2011-2012

Climata

115
Anul 12
mai 2019

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească
Fondată: mai 2007

Preludiu la civilizație

Victor Brauner

Climate literare

Semnează în acest număr

Rainer Maria Rilke/ Poeme...3
Gheorghe Valerică Cimpoca/ In căutarea adevărului (33)...4
Vavila Popovici/ Filozofia, religia și știința (1)...5
Ion Iancu Vale/ Poeme...7
Dragoș Niculescu/ Valoarea între cunoaștere și estimare...8
George Piteș/ Poeme...10
Anton Găgiu/ La răsărit e apusul...11
Victoria Milescu/ Nicolaie Densușianu-Un vizionar...13
Lucia-Elena Locusteanu/ Liviu Rebreanu...15
Viorel Birtu-Pîrîianu/ Poeme...18
Mihai Batog-Bujeniță/ Același medicament...19
ITHACA/ Colaj liric...20
Ion Teodor Palade/ Caet de școlar...21
Dorel Shor/ Progresele medicinei estetice...21
Ionel Bota/ Cronică Irina Lucia Mihalca...22
Adrian Dinu Rachieru/ Cronică Mihai Merticaru...23
Florin Tănase/ Poeme...25
Ioan Vișan/ Prezentare George Băgiu Secăreanu...25
Gabriela Lungu/ Omul de cultură europeană...26
Daniel Ioniță/ Cioran-între confuzie și desnădejde...29
Vicu Merlan/ Monahia Mina Hociotă...31
Adrian Botez/ Poeme...32
Paul Leibovici/ Iașul tinereții...33
Luca Cipola/ Versuri traduse...34
Ioan Popoiu/ Hamlet la Elsinore...35
Dorel Shor/ Iosif Iser pictând subiecte erotice...37
Victor Stir/Poetul Daniel Ioniță într-o conexiune magică...38
Lucian Constantin/ O premieră literară...39

INFO CLIMATE

Coperta 1
„Preludiu la civilizație”
de Victor Brauner
(1903-1966)

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 -
PENTRU DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.
Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel,
Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova,
Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacțional: Anton Găgiu, Emil Stănescu, Florea
Turic, Gabriel Mihalache, George Piteș, George Terziu, Grigore
Grigore, Ion Teodor Palade, Romulus Gandy Georgescu

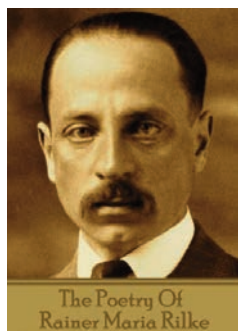
Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamal Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Mihaela Loredana Mușetescu, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatarilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LANOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X
Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni
Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu

Poeme de Rainer Maria Rilke (1876-1926)

Cartea pelerinajului

*Stinge-mi lumina ochilor: te pot vedea,
acoperă-mi urechile: te-aud ușor;
fără picioare către tine pot umbla,
și fără gura pot să te implor.*

*Frânge-mi în două brațele,
la fel te va cuprinde inima-mi, în loc;
oprește-mi inima și creierul va bate
IAR DE-MI VEI AZVÂRLI ÎN CREIER FOC,
PE SÂNGE TE VOI DUCE MAI DEPARTE*

*De dragul tău se-nchid în ei poezii
și strâng imagini pline, foșnitoare,
și merg, se coc în ritmuri ca în soare
și-atât de singuri sunt de-a lungul vieții...*

*Nu temple care-l strâng pe domnu-n fiare,
ca pe-n fugar și-l plâng în gura mare,
ca pe-o jivină prinsă și rănită, -
ci case ce-l primesc pe cel ce bate
și-un simțământ de-ofrande nesecate,
în noi și-n orice faptă săvârșită. (...)*

Cina ce-a de taină

*S-au strâns în juru-i tulburi și mirați,
iar el se-nchide ca-nțelepții ; iată-l
cum dintr-ai lui se smulge, dintre frați,
și ca un fluviu curge-nstrăinatul.
Îl năpădește vechea-nsingurare,
cea care l-a crescut spre fapte-adânci ;
iar va umbla printre măslini, și-atunci
îl vor lăsa cei ce-l iubesc mai tare.*

*La cea din urmă cină i-a chemat
și (cum aleargă-mpușcături un stol
din lan) cuvântu-i de pe pâini a alungat*

*mâinile lor: spre el, neliniștit
se-ndreaptă-n zbor și mesei dau ocol
și caută scăpare. Însă el
e pretutindeni ca un asfințit.*

Când voi muri, tu Doamne ce vei face?

*Când voi muri, tu Doamne, ce vei face?
Îți sunt ulciorul (de-n cioburi m-aș preface?)
Și băutura-ți sunt (de m-aș strica îți place?)
Îți sunt vestmântul ce va să te-mbrace,
cu mine sensul tău dispare.
Dacă m-am dus n-ai casă-n care
cuvinte să te-ndemne cu ardoare.
Din ostenitele-ți picioare-ți cad mereu
sandalele de catifea ce îți sunt eu.
Mantaua ce o porți ți se desprinde.
Privirea ta ce-o simt pe-al meu obraz
atât de caldă o primesc, ce-n orice caz
mă va urma și căuta cu mult necaz -
va pune pietre reci în poala care
le va purta înspre apus de soare.
Ce ai să faci, tu Doamne? Mi-este teamă.*

Alinarea Mariei cu cel înviat

*Ce-au simțit atunci: nu este oare
decât orice taină mai dulce
și tot pământesc:
când puțin palid încă de groapă,
ușurat a mers către ea:
înviat în tot locul.
O, către ea, mai întâi. De nespus
le era vindecarea.
Da, se vindecau, asta era. Și n-aveau nevoie
să se-atingă tare.
El puse, de-abia o secundă,
a lui – în curând
veșnică – mână, pe umărul ei femeiesc.
Și ei începură,
tăcut ca pomii-n aprilie,
și nețărmutit,
acest anotimp
al supremei lor legături.*

În căutarea adevărului (33). Cine suntem noi?

„Pentru a avea mai mult decât ceea ce ai, trebuie să devii mai mult decât ceea ce ești !”

Jim Rohn

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Cine suntem noi? Nu este suficient. Mai am și alte întrebări, cum ar fi: Cine suntem noi ca ființe universale...? Nedefinite de nimic...? La urma urmei ce este omul? Am putea spune că este totul în comparație cu neantul sau nimic în raport cu Universul? Poate suntem un lucru de mijloc între nimic și tot? Umanul în univers este o entitate? O entitate capabilă de autoreglare? Chiar dacă nu ne dăm seama, toți avem o imagine mentală a noastră, imagine care este sesizată de conștiința noastră. Concret, imaginea personală apare din convingerile pe care le avem despre noi înșine. Aceste convingeri se formează din experiențele noastre din trecut, din modul în care reacționează ceilalți față de noi. În momentul în care ne formăm o idee despre noi, ea intră în mintea noastră ca fiind absolut adevărată și acționăm conform ei. Omul se vede pe sine într-o colectivitate și analizează lumea a cărei parte este. Omul nu este așa de mare precum se crede și uită să se analizeze pe sine. Ori, cunoașterea de sine este primul pas spre înțelegerea Adevărului. Omul caută adevărul și

fericirea, dar pasiunile și plăcerile îl fac incapabil să le atingă, vrea să se cunoască pe sine, dar cade pradă plăcerilor și fuge de sine. Nu toți avem norocul de a întâlni sinele. O bună cunoaștere de sine are o serie de avantaje. Universul cunoscut nouă, spațiul și timpul suferă modificări observabile, la fel și omul. Modificările universului vin din interior către exterior. Observatorul uman vede lumea exterioară printr-o fereastră și dacă aceasta este îngustă va vedea doar o parte a realității externe. Lumea exterioară este bogată în înțelegeri. Mircea Eliade afirma că "Omul, orice om, chiar omul contemporan, cu toate că nu-și dă seama, prin simbol se deschide către cosmos, către lume, către propria viață". Ființa om este de o complexitate deosebită atât din punct de vedere biologic cât și energetic. Avem nevoie de cunoaștere de sine ca să punem sub lupă fiecare capitol al vieții noastre. Pe drumul nostru, în care fiecare își caută împlinirea, neștiutori fiind, vrem să o găsim într-un spațiu bine definit și desigur și în exterior. Mulți dintre noi fac un pas înapoi în fața fricii de a rămâne singur cu sine. Nu putem separa ideea de "eu" de lumea în care trăim pentru că noi suntem ceea ce suntem în lume, de aceea nu trebuie să uităm de noi exilându-ne în exterior. Doar știind cine suntem putem afla ce vrem să fim și cum trebuie să fim. Aristotel afirma că "Suntem ceea ce facem în mod repetat", iar Thomas Edison afirma mult mai târziu că "Ceea ce ești se va vedea în ceea ce faci". La om, a face,

este modul nostru de a exista și se poate rezuma în mai multe acțiuni: a te hrăni, a te exprima și a gândi. Se spune că suntem ceea ce mâncăm, ceea ce zicem și ceea ce gândim. Foarte puțini oameni iau în seamă aceste aspecte și consecințele care rezultă din ele. Tony Robbins afirmă că "Ceea ce putem sau nu putem face, ceea ce noi considerăm sau nu posibil este rareori o funcție a capacității noastre adevărate. Este mult mai probabil o funcție a convingerilor noastre despre cine suntem." Tot el afirmă că noi suntem trecutul nostru iar trecutul egalează viitorul. Cunoașterea de sine se face în raport cu tot ce ne înconjoară, atât cu ceilalți oameni, cât și cu natura înconjurătoare, de la planeta pe care trăim și până la universul cunoscut sau alte universuri în curs de descoperire. A te cunoaște înseamnă a merge în profunzime, a merge la originea noastră. După cum spunea părintele Constantin Galeriu, noi nu ne suntem nouă înșine origine și atunci nu avem cum să ne cunoaștem prin noi înșine: "Noi ne cunoaștem împreună cu Dumnezeu, împreună cu Ziditorul, cu originea noastră. Numai în Dumnezeu cel veșnic existența și cunoașterea sunt una. Noi luăm cunoaștință de noi înșine după ce existăm, în procesul formării conștiinței de sine și nici atunci numai prin noi înșine, ci numai prin apelul la obârșia noastră. Iar acest apel e vital spiritului și existenței". Și, putem concluziona, a te cunoaște pe tine însuși înseamnă a înțelege cum vrea Hristos să fii.

(Va urma)

FILOZOFIA, RELIGIA ȘI ȘTIINȚA (1)

„Să nu vezi în dușmanul tău decât un prieten răătăcit.” – Pitagora

Vavila Popovici

După Noaptea Învierii când s-a auzit chemarea „Veniți să luați lumină” și s-a trăit momentul aprinderii tuturor lumânărilor celor prezenți în biserici și după întunericul de câteva clipe, oamenii au simțit că s-au umplut de lumină cerul, pământul și cele de sub pământ. Iar săptămâna care a urmat a fost Săptămâna Luminată, în care, sau începând cu care, ar trebui să ne luminăm mințile, să medităm la viața pe care ne-o dorim, să ne imaginăm cum ar fi lumea dacă oamenii s-ar iubi între ei, dacă ar fi cei mai mulți care să gândească la binele nostru, al tuturor și la binele acestei țări. Binele să se înfrățească, răul să se pedepsească, sau cum spune proverbul românesc „Cele bune să s-adune, cele rele să se spele”, cam așa ar trebui să procedăm, fiindcă nimeni nu poate trăi cu răul în „ograda” sa. Am ajuns în punctul când răul nu mai poate fi tolerat, nu poate fi iertat, fiindcă „plaga” a devenit purulentă și a infectat o mare parte a societății. Tolerarea acestei situații ar însemna distrugerea societății în care trăim. „Prietenii răătăciți” de care vorbea Pitagora, vinovații, ar trebui să conștientizeze calea greșită pe care au pornit. Cu toții trebuie să știm ce vrem, cu cine ne adunăm, iar răul să nu-l mai tolerăm. Numai așa putem păstra lumina în noi și putem s-o redăm lumii, să scăpăm de întunericului care ne înconjoară.

M-am gândit zilele acestea la rolul Bisericii în viața noastră, la oamenii credincioși, dar și la cei lipsiți de credință. La faptul că toți ne dorim o viață mai bună și parcă nu știm exact pe cine trebuie să

urmăm, deși Binele este unul și atât de diferit de răul care i se opune.

M-am gândit și la cei care au meditat și meditează profund asupra vieții și ne împărtășesc gândurile lor, îmbogățindu-ne cunoștințele, și pe care îi numim filozofi, dar cum am spus cândva, filozofi sunt mulți printre noi, oameni care fructifică experiența vieții și o transmit celor care nu au timp sau nu vor să gândească. Pe aceștia îi numim oameni înțelepți. Mai sunt și oameni care au crescut în spiritul credinței, sau care au dobândit-o ulterior.

Și m-am mai gândit ce minunat este ca un părinte să-și învețe copilul poezii, înainte ca acesta să poată cânta, să-l învețe acea modestă dar plină de emoție rugăciune: „Tu înger, îngerășul meu!/ Ce mi te-a dat Dumnezeu,/ Totdeauna fii cu mine/ Și mă învață să fac bine./ Eu sunt mic, tu fă-mă mare./ Eu sunt slab, tu fă-mă tare/ În tot locul mă-nsoțește/ Și de rele mă păzește.” Și copilul cu timpul va simți că nu este singur atunci când lipsesc părinții, că el este protejat și trebuie să facă numai lucruri bune care să mulțumească îngerășul care-l însoțește...

Necesitatea credinței și a filozofării sunt simțite de fiecare om și ele se găsesc mai ales la cei tineri când ei se simt atrași să mediteze asupra rostului lor în lume. Filozofia înseamnă iubire de înțelepciune, iar înțelepciunea este loc de întâlnire și cumpănire a tuturor virtuților. Ea nu înseamnă înstrăinare de viață, ci orientarea în viață, în acțiuni, ca de niște faruri călăuzitoare. Hegel spunea că filozofia este floarea cea mai înaltă a unei culturi. Filozofia și Religia se înrudesce, cea de a doua tinzând să descopere marile mistere

Vavila Popovici

ale lumii invizibile, iar filozofia lărgind domeniul intelectual al cunoștințelor despre lume și despre fenomenele ei. Marii gânditori ai umanității începând cu Tales din Milet, Pitagora, Platon, Aristotel, Fericitul Augustin, Toma de Aquino, Bacon, Descartes, Leibnitz, Kant, până la Bergson și Boutroux, au căutat să armonizeze pe cât este posibil filosofia cu religia. Și nimic în lume nu-i mai frumos decât căutarea adevărului cu ajutorul religiei — cunoștința dobândită cu puterea spiritului. Există o îmbinare a rațiunii și a spiritului, a materiei și a sufletului, a filosofului și omului religios.

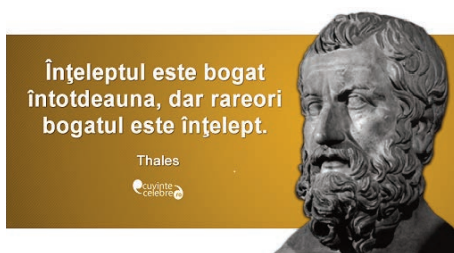
Din Antichitate se cunoaște acest efort al omului de a percepe Universul. Omul antic înțelegea prin cosmos armonie, frumusețe; lumea era o expresie a frumosului. Desigur că primii filosofi, necunoscându-l pe Dumnezeu, n-au pus la temelia creației universului o cauză rațională, dar au ajutat foarte mult la înțelegerea lumii în care omul trăiește.

Una din trăsăturile grecilor era dragostea de a gândi și ei sunt cei care au pus bazele filozofiei. Comerțul și industria ajunseseră la

apogeu, așa încât în Milet, odată cu dezvoltarea negoțului, s-au pus bazele filozofiei, matematicii, și odată cu acestea s-au dezvoltat: astronomia, geografia, navigația, comerțul exterior și literatura. Miletul a cunoscut această înflorire pentru că aici s-a întâlnit gândirea negustorilor greci cu înțelepciunea egiptenilor, perșilor și indienilor. În acea perioadă s-au remarcat unele persoane care au fost renumite prin talentul și caracterul lor, persoane celebre care au fost numite înțelepți și cuvintele lor au și astăzi mare prețiozitate, deși au trecut peste 2.500 de ani de la acea vreme. Pentru a putea fi reținute mai ușor și de cât mai multe persoane, unele proverbe ale înțelepților greci au fost săpate în piatră sau pe fațada unor clădiri importante. Ele sunt valabile și astăzi.

Primul filozof grec și primul matematician al Greciei Antice a fost Tales din Milet (624 î.Hr. – 546 î.Hr.), Miletul fiind unul din cele mai înfloritoare orașe grecești ioniene, un mare port grecesc de pe coasta mediteraneană a Asiei Mici, un important centru al filozofiei, un oraș care a dat multe personalități din domeniul filozofiei, literaturii și arhitecturii. Despre Tales au scris Cicero, Seneca, Plutarh, Pliniu cel Bătrân – unii din cei mai influenți greci din perioada Antichității. Tales din Milet a fost numit de greci „Sophos”, adică înțelept, pentru că a dat multe sfaturi, iar cel mai cunoscut este cel gravat pe fațada din Oracolul lui Apollo din Delphi: „Cunoaște-te pe tine însuși!”. Cu privire la omul fericit spunea că este cel sănătos, bogat, curajos și educat. Negustor de profesie, Tales a făcut multe călătorii în Egipt, Creta și Asia, călătorii care i-au permis să-și îmbogățească cunoștințele din diferite domenii. Este primul din cei „Șapte Înțelepți” din Grecia Antică, a ajutat foarte mult la dezvoltarea matematicii, astronomiei și filozofiei. Este considerat părintele

științelor. A făcut multe descoperiri în domeniul matematicii – a formulat mai multe teoreme geometrice care îi poartă numele. A folosit teorema care îi poartă numele la calcularea înălțimii piramidelor din Egipt, măsurând umbra acestora când umbra unui om este egală cu înălțimea sa. Deci s-a folosit de relația dintre umbră și dimensiunea corpului care o proiectează. Oamenii îi criticau adesea pe filozofi, reproșându-le uneori sărăcia și spunându-le că filozofia este o îndeletnicire nefolositoare. Povestea spune că odată, ieșind noaptea din casă însoțit de o bătrână, pentru a urmări stelele, Tales a căzut într-o groapă, iar bătrâna i-a reproșat: „Cum vrei să știi ce-i în cer, Tales, când nu ești în stare să vezi ce-i la picioarele tale?”. Putem zâmbi la

citirea acestei povești, dar câtă filozofie are! Cum ne dezvăluie modurile diferite ale gândirii și cum trebuie să le interpenetram, fiindcă viața omului este rațiune plus înalta simțire.

Tales a fost filozof, dar și legiuitor, om de știință, savant, matematician, om de stat. A descoperit cele 4 anotimpuri și a împărțit anul în 365 de zile. A considerat că apa este primul element care dă naștere la alte elemente. El a spus că „Apa este principiul tuturor lucrurilor”. A pledat pentru folosirea înțelepciunii în viața noastră de zi cu zi.

Deși niciuna dintre scrierile lui nu a fost găsită, opera sa a fost păstrată prin intermediul scrierilor altor autori.

Răspunzând la întrebările puse de către un sofist, Tales i-a răspuns că cel mai bătrân este Dumnezeu fiindcă el a existat dintotdeauna;

Dumnezeu este fără de început și fără de sfârșit; cel mai frumos lucru este universul; cel mai mare dintre toate lucrurile este spațiul fiindcă conține toată creația; lucrul cel mai constant este speranța, pentru că omul continuă să existe și după ce a pierdut totul; cel mai bun lucru este virtutea, pentru că fără ea nu ar exista nimic bun în lume; cel mai rapid lucru este gândul, pentru că într-un minut ne permite să zburăm până la limitele universului; cel mai puternic lucru este nevoia, pentru că din cauza ei, omul înfruntă cele mai mari pericole în viață; cel mai ușor lucru este să dai sfaturi; cel mai greu lucru este să te cunoști pe tine însuși. Putem astăzi să-l contrazicem?

Pitagora sau Pythagoras (580 î. H. – 495 î.H.), al doilea din lista marilor înțelepți ai Antichității, s-a născut în insula Samos. Încă de tânăr a călătorit mult, vizitând Orientul Apropiat până în India, a fost întemeietorul pitagorismului, care pune la baza întregii realități teoria numerelor și a armoniei. Fiind un mic dictator, s-a mutat la Crotona, azi Crotone în Italia, unde a întemeiat cel mai „totalitar” colegiu posibil. Puteau intra în el și bărbații și femeile, dar trebuiau să depună înaintea un jurământ de castitate și să se oblige la un regim alimentar care excludea vinul, carnea, ouăle și bobul. Ce-a avut el cu bobul, nimeni nu a înțeles. Toți trebuiau să se îmbrace cât mai simplu și decent. Râsul era interzis și la sfârșitul fiecărui an de școală, toți elevii erau obligați să-și facă public autocritica. El nu a scris nimic sau scrierile sale nu s-au păstrat. Totuși lui i se atribuie descoperirea teoremei geometrice și a tablei de înmulțire, care îi poartă numele. A fost un mare educator și învățător al spiritului grecesc. Nu se poate stabili cu precizie ce aparține lui Pitagora și ce au adăugat pitagoricenii ulteriores. Celebrele texte – Versurile de aur ale lui Pitagora și Legile morale și politice ale lui Pitagora, existente și în
→ Continuare în pag. 7

POEME

Ion Iancu Vale

Patologie de primăvară

în fiecare primăvară
îl bântuie o boală ciudată și rară
nu poate deloc să doarmă
și umblă cu mâinile făcute paravan
ca într-un gest de apărare
asta din cauză că feluriți fluturi
își depun ouăle sub pleoapele lui
el nemaiputând de acum
să închidă ochii
de teamă să nu strivească
fragilele crisalide
în care se coace zborul

Angoasă

de o bucată de timp
nu mai are loc în propria-i casă
îl sufocă senzația lipsei de spațiu
simte mai întâi cum îl busculează
cuvintele
îl împing spre pereți
îl ridică spre plafon, îl lipesc pe podea
apoi îl deranjează obiectele din jur
pat, stilou, glastră, cărți
care minut de minut, ceas de ceas
uneltesc și complotează împotriva lui
uneori îl asaltează în crucea nopții
gnomi ciudați și grotești

ce sălășluiesc în niște catacombe
sub arcaua casei
de o altă bucată de timp
a început să-l obsedeze și exteriorul
iată, a dispărut nukul din curte
poteca spre poartă plutește în aer
nu mai este nici lenjeria de damă
de pe culmea de rufe
s-a solidificat fumul din horn
și a căzut fărâmiând acoperișul

→ Continuare din pag. 6

traduceri românești, aparțin unei epoci ulterioare. Imnurile lui Pitagora se referă la virtute. Transcriu câteva care mi s-au părut a prezenta mare interes: „Cinstește pe tatăl tău, pe mama ta și pe rudele ce-ți sunt apropiate. Dintre ceilalți oameni, fă-ți prieten pe cel încununat de virtute. Supune-te întotdeauna în fața vorbelor blânde și a faptelor folositoare. Nici când să nu-ți urăști prietenul pentru o greșală de nimic, atât cât poți; căci posibilul vecin e cu necesitatea. Află că toate acestea sunt astfel, și învață să biruiști cele ce urmează: mai întâi lăcomia pântecului, apoi lenevia, luxul și mânia. Nu săvârși nicicând vreo faptă de care să te rușinezi, nici față de un altul, nici față de tine. Și, mai ales, respectă-te pe tine însuși. Fă apoi dreptatea cu fapta și cuvântul. Nu te purta în nici-o împrejurare fără să gândești. Ci amintește-ți că omul sortit e ca să moară; și află că averea așa cum se câștigă, la fel se risipește. Cât privește necazurile îndurate de oameni din pricina Destinului potrivit, primește-le ca și când li s-ar cuveni; îndură-le răbdător și nu te mpotrivi. Caută să le înlături, pe cât îți va sta în putință. Dar cugetă

temeinic la aceasta: că, pe cei buni, soarta îi păzește de multe din aceste nenorociri. Multe vorbe, bune sau răutăcioase, ies din gura oamenilor; nu le-arăta prea multă prețuire, dar nici nu le-nfiera. Chiar lucruri mincinoase de auzi, îndură cu răbdare și blândețe. Ia seama-n orice împrejurare la cele ce-ți voi spune: Ca nimeni, niciodată, prin vorbe sau prin fapte, să nu poată să te împingă să spui sau să săvârșești ceva nefolositor pentru tine. Cugetă înainte de a făptui, ca nu cumva să te porți nesăbuit, căci numai omul păcătos spune sau face lucruri nesocotite. Nici când, așadar, să nu faci ceva de care apoi să te căiești. Nu săvârși nimic din cele ce nu știi; ci învață tot ce se cuvine să știi, și viața fericită îți va fi. Îngrijește-te de sănătatea trupului tău, dar dă-i cu măsură băutura, mâncarea și mișcarea, și numesc măsură ceea ce nicicând nu te va stânjeni. Deprinde-te cu o viață curată și simplă; și păzește-te să faci ceea ce trezește ranchiuna. Nu cheltui fără rost... Dar nici nu fi zgârcit; dreapta măsură e ce mai bună-n toate. Nu-ți lua drept îndatoriri ceva ce ți-ar putea dăuna, și mai ales cugetă înainte de-a trece la fapte”.

Pitagora este primul care a

inventat conceptul de filozofie, definind-o ca un efort spre înțelepciune și o dragoste de adevăr la care se ajunge doar prin exercițiul inteligenței.

După citirea acestor imnuri, m-am gândit ce bine ar prinde niște cursuri predate în școlile zilelor noastre, pentru educarea și inițierea tinerilor în percepțiile filozofiei, adică ale înțelepciunii, respectului și dragostei de adevăr. Sau, la orele de matematică, când se învață sau se aplică teorema lui Pitagora, să se facă o pauză și să li se vorbească elevilor despre acest matematician-filozof și să li se citească „Imnurile”. Poate ora de matematică ar fi mai interesantă!

Este cea mai cunoscută teoremă din geometria euclidiană. Cine nu o știe? Elevii o spun ca pe o poezie, dar și părinții, bunicii o pot „recita”: „În orice triunghi dreptunghic, suma pătratelor catetelor este egală cu pătratul ipotenuzei (latura opusă unghiului drept)”.

A rămas în mintea oamenilor ca părinte al vegetarianismului, așa încât cei care preferau să-i urmeze dieta din care era exclus consumul de carne, sute de ani au fost numiți „pitagoreici”.

Dragoș Niculescu

VALOAREA, ÎNTR-UN CUNOAȘTERE ȘI ESTIMARE

Dragoș Niculescu

Continuare din numărul trecut

12. Evaluarea și rolul binomului subiect – obiect în constituirea valorii

La rîndul lui, Mircea Florian, prin luminarea procesului de evaluare, care incumbă rolul activ al celor doi factori – subiectul și obiectul – în constituirea valorii, susține poziția raționalistă a lui Petre Andrei, care așează valoarea în postura de produs al relației dintre o anumită zonă a conștiinței subiectului și calitățile imanente ale obiectului artistic. Să nu oitem a menționa că Petre Andrei susține că se impune și o sociologie a valorii – criticînd însă căderea în sociologism –, alături de logica și psihologia valorii. De asemenea, să precizăm limpede că Petre Andrei nu a acordat statut transcendent, sinonim cu Divinul, valorii absolute, așa cum au considerat alți filosofi, ci el i-a acordat un statut real, tangibil; la P. Andrei, valoarea absolută este reprezentată de personalitatea culturală creatoare, de colectivitatea umană (la nivel individual și social), de rațiunea plasată sub puterea sacralului creator – aceasta constituind o altă semnificativă distincție pe care filozoful român o aduce în concertul teoretic al evoluțiilor, edificărilor și soluțiilor filozofiei valorilor.

De aceeași părere că natura valorii se întemeiază pe relația dintre subiect și obiect, neputînd fi confiscată nici de monopolul neatîrnării ei de conștiință (Scheler), al "transcendentului" (Rickert), al "obiectelor ideale" (Husserl), al stărilor psihologice ca plăcerea (Bentham), dorința (Ehrenfels), interesul (Perry) este și Tudor Vianu, care, mai mult, generalizează într-o manieră de nobilă suplețe estetică, particularitatea acordului subiect-obiect la orizontul

"acordului între eu și lume". În cadrul amplului său sistem teoretic, problema autonomiei și heteronomiei esteticului autotelic, plecînd de la soluția autonomistă pe care Croce o propune disputei dintre "conținutiști" hegelieni și "formaliști" herbartieni, soluție care a fost ca un foc de resort pentru dezvoltarea aparatului său argumentativ, luînd în calcul atît valorile estetice cît și pe cele extraestetice, Vianu ajunge la concluzia esențială că "arta este eternă prin forma estetică și vremelnică prin conținutul ei".

13. Mihai Ralea și diferența dintre realul vicios al naturii și virtuosul ideal al valorii autonome

Interesantă este la Ralea păstrarea lucidității, a echilibrului. Privită ca manieră de transfigurare a naturii și vieții, opera de artă, valoarea estetică pe care o atinge, suportă determinatele elementelor de viață anestetice, sau extraestetice, dar în același timp are puterea de a-și păstra autonomia, trăirea în sine. Ralea îi acordă însă acestei autonomii nu numai statut final, ci îi prezintă nașterea și dezvoltarea, sincron cu procesul de sublimare, de transfigurare a elementelor anestetice, proces în timpul căruia, paradoxal, caracterul autonom, pe măsura constituirii sale, realizează și izolarea, apărarea operei de artă de asaltul contaminant al elementelor anestetice. Deci, mediul anestetic – pe care valoarea

pură, prin caracterul ei autonom, îl reneagă pînă la urmă – servește ca plasmă germinativă principiului autonomiei. Prelucrarea, sublimarea elementelor anestetice (religioase, morale, sociale) se realizează pînă la ridicarea lor la nivelul de puritate al planului estetic, nivel la care valorile ajunse devin "valori de lux", dezlegate de

orice determinantă utilitară și socială. Frumoasă viziunea lui Ralea, dramatică prin existența acestei duale etici interne, care duce metamorfoza evolutivă a valorii de la mundanul rudimentar și gregar la puritatea solară a esenței!

Să remarcăm însă că diferența pe care o face Ralea între realul vicios al naturii și virtuosul ideal al valorii autonome este cuprinsă în denumirea de "artificialitate", termen atributiv pe care gînditorul îl acordă esteticului, acestui domeniu subtil, care conține o componentă neancorată gravitațional pauperului mundan, perisabilității ontologicului relevat (obiectiv, fenomenal).

*

Printre bogatele și îndelungatele dezbateri teoretice pe care le-a suscitată problematica metaforei, sub cele trei ipostaze ale sale – metafora epistemică (cognitivă), metafora estetică și metafora filozofică, interesant este punctul de vedere exprimat de Paul Ricoeur, în cartea "Metafora vie", în care analizează, sub aspect semantic și hermeneutic, subiectul metaforei estetice. Fiind capabilă să acționeze atît în cîmpul restrîns, semantic, cît și în cel extins, hermeneutic, complexitatea disponibilității sale expresive și tranzitive crește, căci dacă în cîmpul semantic puterea sa figurativă de simbolizare este focalizată asupra cuvîntului, în cîmpul hermeneutic al discursului metafora nu mai poate rămîne doar o simplă figură de stil, puterea sa figurativă de simbolizare capătă un cu totul alt aspect, o cu totul altă funcție – aceea de redescoperire a unei porțiuni mai largi a realității, prin menținerea corelației dintre sens și referință, sensul fiind dat de organizarea interioară a discursului, iar

referința constînd în capacitatea tematică a discursului de a viza o realitate din afara limbajului. Iată cu ce dificultate se confruntă Ricoeur, și în ce mod tranșant vrea să o soluționeze: dacă metafora poetică este esențialmente nonreferențială, atunci, în cazul discursului poetic, cum mai poate fi păstrată integritatea referențialului discursiv, care trebuie să reziste, să raporteze discursul unui segment de realitate? Deși problema pare insolubilă, ingeniozitatea și ascuțimea reflexivă a gînditorului, după descompunerea analitică, vine acum să sintetizeze, pretinzînd convingător că în interiorul fragmentului literar are loc, în acest moment critic, un proces de restructurare estetică, în care sînt angajate cele două cîmpuri, în condițiile în care, în substanța sferei globale poetico-discursive, deși cîmpul poetic își pierde referențialul propriu, - sensul metaforei poetice, prin translație, vine să se aplice, să lumineze conotativ sensul și referențialul cîmpului discursiv, textul căpătînd astfel virtutea poetică a unei realități transfigurate. În concluzie, în dimensiunea finală a discursului poetic se va găsi, conjugat și corelat, un dublu sens: sensul poetico-discursiv, care, infuzat referențialului discursiv, îi schimbă natura, i-o convertește într-o natură de ordin secund, îmbogățită, sporită în conținut și semnificații, în puterea de a sugera noi înțelesuri. Astfel, putem vorbi nu numai de un dublu sens, ci și de o "referință de grad doi", sau "o referință dedublată" în discursul metaforic, concluzie pe care Ricoeur ne-o descrie astfel: "suspendarea referinței laterale este o condiție necesară eliberării unei puteri de referință de gradul doi, care este referința poetică propriu-zisă", formulare în care, prin "referință laterală" trebuie să se înțeleagă referențialul cîmpului poetic, care dispărînd (topindu-se), își revarsă întreaga energie spirituală, prin mijlocirea sensului poetic combustionant, asupra cîmpului și sensului discursiv, schimbîndu-le astfel natura, dublînd-o transfigurant; iar prin "referința poetică propriu-zisă" trebuie deci să se înțeleagă referențialul discursiv poetizat, final al discursului poetic.

Cu o concepție ridicată pe cărămizile fragile ale unui realism estetic dezvoltat al viziunii britanicului Roger Scruton, Donald Davidson susține, pe calea unei logici semantice rigide, în care singur se închide, că din moment ce termeni aflați în stare necontextuală, deci izolați, au o semnificație literară proprie și unică, aceea denotativă, folosită în texte nonmetaforice, utilizarea lor în texte metaforice va păstra, riguros, același înțeles denotativ, ei neputînd, de aceea, fi utilizați la construcția unor structuri metaforice denotative, în care să acționeze, să poată fi distinse proprietăți estetice autentice, reale. "Cazul Davidson" este simplu, teoria sa este compromisă de reducționismul semantic în care crede dogmatic. Realitatea este cu totul alta: unul sau mai mulți termeni nu își conservă nici o semnificație nonmetaforică; păstrîndu-și aceeași formă, aceeași identitate morfologic-lexemică, funcția lor semantică, tradusă prin semnificația pe care o degajă, este diferită în funcție de context, de determinantele extrinseci în care este cuprinsă. Din întrepătrunderea, din combinarea semnificațiilor termenilor întregii structuri, sub ghidajul precis al sensului intenționat de creator, iriază semnificația denotativă, metaforică a fostului termen nonmetaforic, rece și sărac în sensul său "tare". Asta e tot. "Realismul" lui Davidson stă pe o realitate iluzorie, incompatibilă cu vraja și forța adevărată a misterului estetic al metaforei, o dovadă peremptorie fiind aceea că folosirea metaforelor în descrierea unor universuri estetice complexe în reprezentări și sentimente este indispensabilă, realismul nu mai poate funcționa în exprimarea unor tensiuni și senzații intime, a unor spații irizate de trăiri negative și psihice interioare, pe care numai bogăția artei denotative o poate sugera.

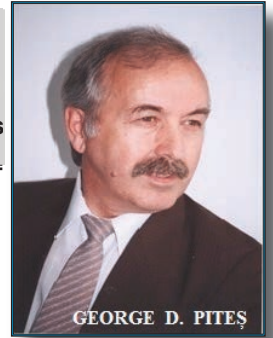
Încheiem cu necesara distincție pe care filozoful Marin Aiftincă o prezintă în cartea "Misterul artei și experiența estetică", referitoare la imaginea (valoarea) estetică și imaginea (valoarea) artistică. Cu o expresivitate lirică și descriptivă admirabilă, izvorîta dintr-o rigoare științifică ce nu și-a epuizat puterea cîntecului, ci o eliberează cînd

dorește, mlădiind reflex orice incipiență de alunecare în vîscozitate analitică – virtuozitate prezentă în fluiditatea întregii lucrări –, domnia-sa ne scutește de efortul descifrării oricărei ambiguități, prin departajarea clară a celor două categorii axiologice. Astfel, deși provenită ca fond structural din natura percepțiilor particulare ale simțurilor, din calitățile intrinseci estetice ale obiectului artistic, realizarea estetică nu se supune lor, ci le topește într-o imagine unitară definitorie, prezentă ca modalitate de existență absolută, netranscendentă a obiectului estetic, așa cum remarcă de altfel și polonezul Roman Ingarden. Imaginea artistică, în schimb, depășește acest cîmp intim și concret, făcînd legătura cu vibrațiile exterioare ale valorilor extraestetice, ancorînd opera de artă la contextul uman, moral, social în care obiectul estetic evoluează și palpită, adaptat la izvoarele vieții. Plecînd de la tipul de coexistență a elementelor extraestetice în cadrul imaginii artistice, Marin Aiftincă concluzionează esențial că, deși valoarea estetică, prin structura ei, pare că se identifică cu opera, ea depășește echivalența absolută, orizontală cu obiectul artistic, devenind, așa cum spunea Croce, un "cosmos", suverană peste celelalte tipuri de valori cu care coabitează în opera de artă. Chiar în condițiile specifice de eterogenitate constitutivă pe care le comportă, valoarea estetică nu se disipă, ci își condensează în sine unitar toate determinantele, actualizîndu-se în același timp relativ în obiectul și imaginea lui artistică, conectînd împreună acest obiect la un transcendent care îi susține și îi primește jertfa. Sacralitatea investită în opera de artă se întoarce sporită la sacrul recuperator și înțelegător a toate cîte sînt și se fac.

POEME

George Piteș

Sunt gropile deschise

Sunt gropile deschise pentru treze
Destine perorând elucubrante,
Ce se grăbesc spre năvălii vacante
Ca nimeni înainte să cuteze.

Vin învelite-n foile volante
Ce rupte sunt din cărțile obeze,
Și zilnic se citesc pe la nămieze
Aliniind sentințele perdante.

Se născocesc noi teorii în ploaie
Păcatele ne calcă în copite,
Mâini înnodate-n pântec se dezdoie

Și-mproașcă tină peste vechi ispite,
Furtuni frivole curățâ de zoaie
Destinele la viață oropsite.

La marginea cuvântului

La marginea cuvântului, din vreme
Mai tună-n haos dangătul de clopot,
Cu dor de munte dau izvoare-n clocot
Rânind cu ceață mitice poeme.

Trec herghelii prin inimă în tropot
Scrâșnesc din dinți pădurile boeme,
Se-nclină iarba și sub cizmă geme
Și nori se sinucid cu-n jalnic ropot.

La răsărit un cer de plumb se frânge
Dintr-un coșmar ies lupii să ne-atace,
Otrava neputinței intră-n sânge

Sinistru urlă vântul în olace,
Cum lațul friții-n jurul meu se strânge
M-ascund speriat între război și pace.

Plecând de-acasă

Plecând de-acasă blânda primăvară
În ochi de stele poartă-o azurie
Speranță, dincolo de calomnie
Și inima vitează de la țară.

Intrând în urbe ca-ntr-o pușcărie
Morișca verii-n inima sprintară,
Cu semne de-ntrebare și ocară
Destinul feciorelnic i-l rescrie.

Pășind în toamna viselor strivite
Cu ochi încercănați și minți zălude
Își vinde șansa vieții irosite.

Călcând în iarna viscozelor crude
Blesteamă primăvara în cumplite
Chemări, din care drumul o exclude.

Prin lanurile-albastre

Prin lanurile-albastre zboară zorii
Altarelor de piatră dând binețe,
Și nu e nimeni care să ne-nvețe
De ce pe-un colț de Lună stau cocorii.

Se-ascunde noaptea-n hăuri de tristețe
În naiul frunzelor mai suflă norii,
Și ciocârliei revin din visul florii
Să mângâie solfegii cu tandrețe.

Un cuc pribeag mai bate o secundă
Pădurea țese frunze ruginite,
Câștigă astăzi viața încă-o rundă

Iar marea încă-un val ne mai trimite,
Și soarta noastră, parcă mai rotundă
Ne socotește treptele suite.

Se duc mironosițele

Se duc mironosițele la soare
Să spele rufele de vechi păcate,
Și să se-nchine-apoi cu pietate
Altarelor ce iartă tot ce doare.

Întemeind o nouă puritate
Ca la-nceputuri, chiar și în reluare,
Crezând fervent, pân'-la banalizare
În cotitură și fidelitate.

Se duc mironosițele la apă
Să mai boteze-odată rufăria,
Uitând că-a doua zi, aceeași pleoapă

Va cere iar și insistent simbria,
Și-asigurându-le că de iad scapă,
Le cere în avans spre Rai chiria.

La margine de lume

La margine de lume facem trocul
Când toate ușile ne sunt închise,
Cînd dincolo de drumuri interzise
Se termină, ca niciodat' norocul.

Săpăm atunci pe noile abscise
Să-ntoarcem iar clepsidra și sorocul,
Dar la sfârșit ne-așteaptă numai focul
Ce va-mplini veciile promise.

Cu ochii orbi vom recunoaște locul
Și surzi vom auzi sperate vise,
Cum termină de lacrimi albe stocul

Spre-a fi și ele-ncet, încet, ucise.
Coșmarele rânjind porni-vor jocul
Arzând în foc durerile deschise.

Iernează-n iglul meu

Iernează-n iglul meu, pierdută barcă
Alunecă în suflet și în minte,
M-acoperă cu noaptea de cuvinte
Cu-o eră glaciară mă încearcă!

Apoi plutește ca o rugămintă
Cu dor de nemurire mă încarcă,
Furându-mă din trista mea remarcă
Mă nămește-n lacrima fierbinte!

Alege-mă din fulgii de zăpadă
Spărgând fereastra plină de uimire,
Să peticesc privirea cu o stradă

Pavată cu-o perdea de amăgire,
Și să mă pierd în ultima tornadă
Dansând nebun până la istovire!

LA RĂSĂRIT E APUSUL

Anton GAGIU

Continuare din numărul trecut

Din volumul „La răsărit e apusul”.
Capitolul II: „Ce drum să alegi” (5)

Am avut însă norocul chiar din primul an să cunosc un ofițer pe care să-l iau ca exemplu pentru viitorul meu, chiar în condițiile descrise mai sus. Acesta era șeful lui Domnescu, Basarabeanu. Era parcă omul născut să îmbrățișeze această meserie: bine pregătit, politicos, elegant în gândire și exprimare, apropiat de elevi, chiar și atunci când îți făcea o observație parcă te mângâia, chiar dacă tonul vocii nu era șovăielnic, ci autoritar, militaros. Peste ani aveam să-l întâlnesc pe acest om la o activitate în care eu eram protagonist, iar revederea lui mi-a făcut o mare plăcere sufletului. Lui i se datorează expulzarea din școală a acestui Domnescu pentru că el sesizase că acesta nu avea cum să conducă o clasă de elevi într-o școală militară cu metodele lui de caporal neșcolit. Primul mare șoc pe care mi l-a produs acest Domnescu a fost chiar în ziua de Crăciun a acelui prim an de școală. Pentru că pe vremea conducerii ateiste a țării această zi era una ca toate celelalte și noi elevii aveam program de... instrucție. Adică să ieșim în teren la o temperatură de minus zece grade ca Domnescu să-și bată joc de noi. Instrucția noastră se desfășura pe un câmp plin de istorie din apropierea unei localități istorice, acolo unde Mihai Viteazul repurtase o importantă victorie, la Șelimbăr. Râul Seviș era limita de sud a acestui câmp de instrucție. Domnescu ne-a condus la râul acoperit de o pojghită de gheață. Până nu ne-a trecut el prin râu înainte și înapoi de zeci de ori, nu s-a lăsat. Echipamentul și îmbrăcămintea noastră de iarnă înghețaseră. Numai bocancii mai

erau în viață pentru că mișcarea continuă a picioarelor nu le dăduse răgazul de a îngheța. Mantalele de iarnă trosneau ca niște găteje uscate pe care le pui pe foc, numai foc și căldură erau atunci în mintea noastră. Am ajuns în unitate mai mult morți decât vi. Tot plutonul a intrat în infirmerie. Ofițerul a fost sancționat disciplinar. Unii dintre colegi au stat o săptămână în infirmerie, eu am ieșit chiar în aceea zi pentru că tatăl meu a vrut să-mi facă o surpriză și venise în vizită de Crăciun chiar dacă ne separau aproape patru sute de kilometri. Nu i-am povestit prin ce trecusem, nu voiam să-l sperii. Era un om simplu, cu școală puțină și nu ar fi înțeles bătaia de joc a unui individ față de zeci de tineri, așa cum eram noi elevii lui Domnescu. Torționarul nu a înțeles nimic din pedeapsa disciplinară pe care o primise pentru că ne torturase. După Anul Nou la primele ore de instrucție fără să vorbească cu noi, mișelește, pe timpul deplasării la câmpul de instrucție dădea doar comenzi scurte în bătaie de joc:

-Drepti! Stai! Înainte mars! La Stânga-mprejur! Înainte! Așa ne-a tot comandat trei kilometri până la terenul de instrucție. Mergeam ca teleghidați. Mă gândeam că pe terenul de instrucție de la Daia ne va omorî la propriu. Nu, nu a făcut așa. Până la urmă a ales o altă metodă de a ne încerca nervii: ne-a ținut în poziția drepti în ploaie patru ore. Aveam voie doar să schimbăm poziția picioarelor. Și ca să nu-i reproșeze cineva ceva, a rămas și el în ploaie cu noi. Era ianuarie și eram uzi aproape până la piele, el ne privea cu dispreț și parcă citindu-ne suferința pe față se bucura în sine. Nu am mai putut răbda și la întoarcerea în școală am mers direct la secretarul comitetului de partid

pe care-l cunoșteam foarte bine, fiindu-i oarecum subordonat întrucât eram redactorul șef al revistei școlii „Gânduri Ostășești”. Nici lui nu i-a venit să creadă că într-o instituție de învățământ militar există un astfel de om care ar fi trebuit să dea exemplu pentru tinerii elevi. A fost ultima abatere a lui Domnescu în acea școală, a fost trimis pe frontiera de vest poate aici își va schimba comportamentul. Ți-ai găsit! Peste ani aveam să mă întâlnesc cu acest individ, desigur în poziții total diferite. Eu șef într-o instituție centrală, iar el comandant de subunitate. Deși fusese comandantul meu, primul dintre un șir mai lung de comandanți, era și mai mare în promoție, la această întâlnire am constatat că avea gradul militar mai mic decât al meu, ba chiar de două ori. M-a primit speriat, de parcă i-aș fi luat capul. M-am purtat cu el elegant, deși eu verificam o reclamație făcută de subordonați la adresa lui. De cum am ajuns în subunitate i-am prezentat scopul pentru care venisem, fără să-i divulg conținutul reclamației. I-am cerut să-mi asigure cadrul necesar pentru a discuta cu toți subordonații lui. S-a supus fără să comenteze. Reclamația era gravă: folosirea subordonaților în interes personal în detrimentul misiunilor,

folosirea mijloacelor subunității în interes personal, însușirea unor bunuri din subunitate, utilizarea terenului agricol al subunității în interes personal. Nu mai era nimic care să nu-i aparțină. După câteva zile de verificări eram gata cu rezultatul. Îmi amintesc că era toamnă. Se lăsase frigul, eram în biroul lui de la sediul subunității. El stătea rezemat de sobă, iar eu eram pe scaunul de la masa lui de lucru.

-Acum o să mă dați afară, nu? m-a întrebat înroșit la față de situația în care se afla.

-Nu, de ce credeți asta? am răspuns cu o întrebare.

-Pentru că vreți să vă răzbunați pe mine.

-Nu, nu am de ce să mă răzbun.

-Pentru comportamentul meu din școala militară.

-Ar mai folosi la ceva acum?

-Nu știu, dumneavoastră trebuie să știți.

-Vă spun eu că nu ne-ar fi de niciun folos la niciunul dintre noi.

-Dar, domnule Domnescu de ce ați transformat subunitatea în moșie personală. Iată concluziile pe scurt: folosirea terenului de două mii cinci sute de metri pătrați aparținând subunității în interes personal, l-ați cultivat cu porumb și l-ați vândut, ați cules porumbul cu personalul subunității, ați scos din pază un soldat câteva luni și l-ați folosit la crescătoria dumneavoastră de porci. Acestea sunt cele mai grave stări de lucruri, dar mai sunt și altele care țin de comportament abuziv, de... l-am citit pe față că se recunoaște învins. Dacă dumneavoastră ați fi în locul meu ce ați face, sau mai precis ce măsură ați propune?

-Nu știu.

-Ba știți domnule, dar vă e frică să spuneți! Pentru că eu nu sunt o... curvă așa cum ați fost dumneavoastră atunci când m-ați lovit încât mi-au dat lacrimile instantaneu și la întrebarea mea: „de ce mă loviți domnule?” mi-ați răspuns: „să văd cum reacționezi”, chiar acum vorbesc cu șeful dumneavoastră și-i propun măsurile

la telefon. Chiar l-am sunat imediat, în fața lui pe șeful direcției:

-Să trăiți domnule colonel!

-O domnule Burlacu, vă salut! Ce mai faceți?

-Sunt la Salcia...

-A, da știu problema, aia cu Domnescu...

-Da, e groasă rău. Tot ce scria în reclamație este adevărat.

-Vai! Îmi pare rău! Domnescu are un fond bun, dar cred că a scăpat caii din hățuri.

-Da. l-a scăpat rău domnule colonel, de aceea vă rog să-l scoateți urgent de aici. Stă pe o bombă cu ceas.

-Și ce să fac cu el? El are casă acolo în Salcia.

-Face naveta sau mai are o altă soluție... demisia.

-Ce o să zică când va auzi?

-Aude. E lângă mine.

-A avut ceva de spus în apărarea lui?

-Ce să aibă? Faptele sunt clare ca lumina zilei.

-Am să-l găsesc un loc aici la sediu. El însă are o problemă și din punct de vedere profesional că nu are studii superioare și trebuie să-i găsesc o funcție adecvată.

-Așa este. Lui nu i-a plăcut cartea, ci numai femeile. L-am privit când am spus această frază. Cred că dacă ar fi avut puterea necesară, nu una fizică, ci pe cea a autorității, m-ar fi băgat în pământ, atunci pe loc, numai să nu mai stau în fața lui pe post de judecător. Niciodată nu i-am uitat chipul din acel moment pe care am citit: dezamăgire, ură, surprindere, dispreț, toate deodată pentru că nu era în stare să riposteze sub nicio formă. În câteva zile a fost mutat așa cum a promis colonelul, șeful lui, nu am mai aflat nimic despre el, semn că linia lui în acea instituție s-a întrerupt atunci, odată cu acel control, iar întreruperea a fost definitivă.

Aveam atunci în fața ochilor imaginea lui Domnescu de cum ne trecea el prin râul Seviș la minus zece grade de zeci de ori pe toți colegii mei de pluton și cât se bucura de

asta în sine-a-i, știu acest lucru pentru că-i citeam starea aceasta pe față, avea o satisfacție bolnăvicioasă. Acum, în fața mea era un ins umil, care prin voce nu cerea îndurare, dar prin poziția fizică și atitudine făcea acest lucru. Nu i-am întins mâna la plecare și nu regret acest lucru, nu puteam să-mi împac sufletul, mintea cu atitudinea unui cabotin. Neîmpăcați vom rămâne până la sfârșitul zilelor. Am depășit cu greu episodul băii reci din râul Seviș din ziua de Crăciun. Acum sunt din nou în școala militară. Am plecat în scurta vacanță de iarnă și m-am rupt pe moment de încrâncenarea instrucției și de ororile lui Domnescu. Era zi de vineri, patru martie, seara. Comandantul subunității Basarabeanu, așa cum făcea în fiecare lună ne chemase pe rând în cancelarie pentru a ne solda de... elev, câțiva lei acolo ca să ne luăm bomboane. Chiar eu eram în fața lui. Acesta era așezat pe scaunul de la birou, îmi căuta numele pe ștatul de solde, când podeaua clădirii a început să se clatine...

-Cutremur!!! a spus Basarabeanu care instantaneu s-a ridicat și s-a îndreptat spre ieșire lăsând banii pe masă cu ștate cu tot. Eram la etajul unu al clădirii. Până în fața pavilionului cred că nu am făcut amândoi mai mult de trei, patru secunde. Ajuns acolo, am mai simțit un timp cum pământul mă leagănă de parcă cineva din interior se juca cu el huța. A doua zi am auzit de dezastrul care se produsese în alte zone ale țării. Acolo la talpa Ardealului nu se întâmplase nimic deosebit. Atâta doar că am simțit seismul și l-am trăit. După două zile m-am trezit cu sora mea și soțul ei la poarta școlii de teamă că mi se întâmplase ceva rău. Era normal ca rudele să fie impancientate după ce văzuseră ce ravagii făcuse cutremurul în București și în alte orașe. Nu aveam cum să le înștiințez așa repede despre starea mea, așa că au ales această cale pentru a lua contact cu realitatea.

Va urma

NICOLAE DENSUȘIANU - UN VIZIONAR

Victoria MILESCU

VICTORIA MILESCU, POETA

Nicolae Densușianu, istoric, jurist, etnolog, de la sfârșitul secolului al IX-lea și începutul secolului XX, continuă să fascineze dar și să intrige. Ideile și teoriile sale au adepți dar și critici, semn al neindiferenței, marcă a personalităților ce trec prin lume și lasă urme. Activitatea și opera lui Nicolae Densușianu poartă amprenta unei inteligențe vii, a unui suflet ales care și-a iubit neamul, a cărui istorie zbuciumată o cunoștea și o prețuia, spunând: „Istoria poporului român din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre este numai o lungă serie de lupte uriașe războinice, ce a trebuit să le susțină cu multă vitejie și devotament poporul român pentru apărarea țărilor române, a naționalității, limbii, religiei și libertăților sale.” Acestui neam a încercat să-i trezească, prin scrierile sale, conștiința originii, să-i insuflă mândria de a fi urmașul unui popor vechi, viteaz și nobil.

Nicolae Densușianu se naște la 18 aprilie 1846, în satul Densuș, în Transilvania, aflată atunci sub stăpânirea austro-ungară. Este fiul preotului unit Bizantinus Pop și al Sofiei Nicolae. Își schimbă numele Pop, după cel al fratelui său, Aron, căruia profesorii de la școala din Blaj îi spun Densușianu, pentru a-l deosebi de alți elevi care purtau același nume.

Astfel, apar Densușienii, Aron Densușianu care a devenit critic, poet și profesor de limba latină la Universitatea din Iași, iar fiul acestuia, Ovid Densușianu, a fost, la rândul său, poet și critic literar. Nicolae Densușianu urmează Facultatea de științe juridice din Sibiu, oraș unde îl cunoaște pe Mihai Eminescu, în 1867. După absolvire, lucrează ca notar în Făgăraș, unde scoate publicația „Orientul latin”, împreună cu fratele său, Aron, și cu Teofil Frîncu, apoi este avocat în Brașov, după care se stabilește în București, unde lucrează la Curtea de Apel. În 1878, este numit bibliotecar-arhivar la Academia

Română, loc ideal pentru a studia documente, a scrie articole, a publica, fiind preocupat îndeosebi de originile îndepărtate ale poporului român pentru că „numai cu ajutorul trecutului ne putem explica ideile și diferitele fenomene din viața unui popor”, convingere ce a stat la baza operei sale fundamentale, Dacia preistorică. Tot în 1878, devine membru corespondent al Academiei Române. În 1884, Ion Brătianu îl numește translator la Marele Stat Major, iar până la sfârșitul vieții, în 1911, este directorul Bibliotecii Centrale a Ministerului Apărării Naționale, azi Biblioteca Militară Națională. Epoca în care trăiește

istoricul ardelean este una plină de evenimente politice, sociale și culturale: Unirea de la 1859, venirea Hohenzollernilor, Războiul de Independență de la 1877, înființarea Universității de la Iași (1860), a Universității de la București (1864) etc.

Nicolae Densușianu muncește cu dăruire și abnegație. Continuă opera lui Eudoxiu Hurmuzaki, publicând cele șase volume de documente referitoare la istoria românilor, așa-numita „Colecția Hurmuzaki”. Publică o serie de articole științifice: „Scrutări mitologice la români”, „Elementul latin în Orient”, „O colonie macedo-română în Transilvania” și altele în reviste din țară („Familia”, „Orientul latin”, „Columna lui Traian” etc.) și din străinătate. Colaborează la „Anuarul istoricilor din Berlin”, iar timp de 15 ani colaborează cu Societatea istoricilor din Berlin. Acestora li se adaugă studii de istorie militară ca „Domnii glorioși și Căpitani celebri ai țărilor române”, lucrare în două volume. În 1884, publică monografia Revoluțiunea lui Horea în Transilvania și Ungaria (1784-1785). Scrisă pe baza documentelor oficiale, lucrare pentru care a adunat 783 de documente și pentru care primește din partea Academiei Române Premiul „Ion Heliade Rădulescu”, în valoare de 5 000 de lei. Bani sunt folosiți de autor, după cum ne spune prefăcătorul Daciei preistorice, pentru a călători în Ungaria, Germania, Italia, Spania, cercetând documente și hărți în diverse arhive și biblioteci, inclusiv la biblioteca Vaticanului, pentru cartea sa, la care a lucrat un sfert de veac, dar pe care nu a mai apucat să o vadă tipărită. Dacia preistorică apare în 1913, în București, având 1 152 de pagini, producând reacții dintre cele mai

neasteptate. Unii au numit-o Biblia românilor, „un monument al muncii și gloriei trecute”, alții au calificat-o drept fantezistă, speculativă.

Pentru lucrarea sa, Nicolae Densușianu a consultat izvoare din cele mai diverse, în maghiară, germană și latină, limbi care îi erau cunoscute, a făcut cercetări de teren în țară și în străinătate. Coroborând informații și date din arheologie, istorie, etnologie, religie, apelând la legende, tradiții, cântece, ritualuri, autorul încearcă să deslușească originea ancestrală a poporului român, formulând o teorie potrivit căreia în spațiul de azi al României a existat o civilizație preistorică avansată, civilizația pelasgă, organizată într-un imperiu ce a durat peste un mileniu, care a dat naștere întregii civilizații europene, răspândindu-se până în Asia și Egipt. O parte a pelasgilor vorbeau protolatina, iar aceștia ar fi înființat Troia și Roma. În ceea ce privește limba latină, o consideră un dialect al limbii dacilor, unii dintre ei migrând spre Europa.

Lucrarea sa de proporții este fascinantă prin îndrăzneala ipotezelor, prin concluziile surprinzătoare. Oamenii de știință au calificat afirmațiile de aici drept basme. Poate, dar ce basme frumoase! Se vorbește despre titani care ar fi fost cei mai glorioși dintre pelasgi. Descendenții titanilor ar fi fost hiperboreenii din nordul Dunării. Se vorbește despre giganții care ar fi trăit pe teritoriul Daciei. Dar, nu demult, într-un sat de lângă Roșia Montană s-au descoperit cranii și oase de dimensiuni uriașe, dovadă că pe teritoriul țării noastre de azi au existat giganți sau acei uriași despre care se povestește în folclorul românesc. Se vorbește despre „Columna Ceriului din Carpați”, cu referire la vârful Omul, având o încărcătură energetică specială, confirmată și de cercetări recente, despre „Hercule în albia râului Cerna”, „Legenda despre răpirea lânei de aur în cântecele eroice române” etc. Acolo unde lipsesc dovezile palpabile, autorul folosește intuiția, viziunea,

lansând ideea că mitologia greacă s-a născut în Dacia, în zona dintre Buzău și Porțile de Fier.

Nicolae Densușianu face analogii, comparații între diversele cuvinte și expresii străine, cântece, veșminte, găsind similitudini și înrudiri. Cuvinte precum: pâine, aluat, cânepă, plug, jug, varză, doină, cimpoi sunt, după părerea sa, din fondul tracic, nu de proveniență latină. Dacia preistorică a fost ignorată, chiar interzisă în anumite regimuri politice fiind considerată lipsită de profesionalism și naționalistă. A fost privită cu ironie la vremea apariției dar și mai târziu, când a cunoscut câteva reeditări. A fost criticată de Titu Maiorescu, de B.P. Hasdeu, iar Alexandru D. Xenopol considera: „Teoria autorului că dacii ar fi încheiat întâia civilizație a omenirii arată că avem a face cu un product al șovinismului și nu cu unul al științei”. Vasile Pârvan, în lucrarea sa, *Getica*, scrie: „romanul său fantastic, Dacia preistorică, plină de mitologie și de filologie absurdă, la apariția sa deșteaptă o admirație și un entuziasm nemărginit printre diletanții români în arheologie”.

Timpul are însă surprizele lui. Descoperirile arheologice ulterioare sau diversele documente care apar vin să resusciteze interesul pentru această carte, iar autorul ei să fie reconsiderat. Apar documente care atestă că noi nu „de la Râm ne tragem” și nici nu suntem urmașii Romei, dimpotrivă. Pentru îndrăzneala ideilor sale, Nicolae Densușianu a plătit cu însingurarea, cu ignorarea din partea contemporanilor săi. Unii însă l-au considerat un inițiat. Au existat totuși și există destul de mulți care privesc opera sa cu cea mai mare seriozitate, o prețuiesc, încercând să-i descifreze înțelesurile, mesajul inedit.

Alexandru Nemoianu, istoric și filozof al civilizațiilor, vede în mod strălucit adevărata esență și valoare a cărții, nu în ultimul rând, destringentă actualitate: „Marele merit al filosofiei istorice a lui Nicolae Densușianu a fost acela că el a refuzat să considere modelul existențial al neamului său ca

fiind de mâna a doua și a refuzat ideea servilismului automat față cu modelele din afară. Nicolae Densușianu a intuit, poate cel dintâi între istoricii și gânditorii români, că cel mai mare rău pentru România a fost tendința (cu grijă cultivată de toți cei care nu au iubit acest neam) ploconirii față de modelele străine. El a înțeles că subordonarea politică, economică și militară nu sunt alta decât consecința subordonării psihologice. Atunci când psihologic un neam este gata să adopte modelul exterior, subordonarea politică și economică față de o putere exterioară (și promotoare a cutărui model) nu mai este decât un detaliu minor și prea lesne de atins.

Nicolae Densușianu nu a fost un șovinst tribal, ci un admirator și promotor convins al fenomenului românesc ale cărui rădăcini el le afla în vremuri străvechi, ante-istorice, imediat post-edenice. Nicolae Densușianu a fost un om liber, descendent dintr-un neam liber, admirator al unui model existențial original și egal în valoare cu orice alt model existențial. În plus, Nicolae Densușianu a promovat cu o copleșitoare erudiție nevoia ca neamul românesc să alunge complexele de inferioritate care îi fuseseră cu grijă satanică cultivate.” În prefața de mare întindere analizând viața și opera lui Nicolae Densușianu, dr. C.I. Istrati, scrie cu admirație: „Sunt om întreg și pricep și eu lucrurile și modul lor de a le vedea și interpreta. Am destulă cultură nădăjduiesc, ca să nu fiu nici naiv nici superficial. Declar însă că Dacia preistorică e una din cele mai mari opere, dacă nu cea mai importantă, pe care a scris-o o pană ținută de mâna unui Român.”

Redescoperirea și recuperarea lui Nicolae Densușianu depind de timp dar și de noi. „Dacă Dacia ar vorbi...” spunea Nicolae Densușianu. Dacă suntem atenți, pregătiți, am putea auzi ce ne spun străbunii și vechiul nostru pământ, care ne îndeamnă să reflectăm, să le descifrăm tainele pentru a afla cine suntem și încotro mergem.

LIVIU REBREANU

Lucia-Elena LOCUSTEANU

Continuare din numărul trecut

Romanul „Ion” e structurat în două volume cu titluri metaforice, rezumative: „Glasul pământului” și „Glasul iubirii”, titluri ce ilustrează un puternic conflict tragic, reprezentând cele două voci interioare, cele două dominante sufletești ale personajului eponim – ION, titluri a căror rezonanță o regăsim în paginile romanului: „Glasul pământului pătrundea năvalnic în sufletul flăcăului, ca o chemare, copleșindu-l.” E devorat de obsesia pământului, obsesie ce însă nu-l va putea elibera de cea a glasului iubirii pentru Florica: „Ion se gândi deodată: „Adică ce-ar fi oare dacă aș lua pe Florica și am fugi amândoi în lume, să scap de urâtenia asta?”; „- Numai tu mi-ești dragă în lume, Florică, auzi tu?...Auzi?”. „Întâlni ochii lui Ion Glanetașu, înfipti ca niște lipitori în Florica”. „Și Ion nu-și lua ochii de la mireasă, ca și când i s-ar fi lipit de ea într-o sărutare atât de pătimașă că nici o putere din lume să nu-i poată despărți”. „Ana simțise de la începutul ospățului că Ion pofteste pe Florica”; „Ion vrea Florica...”.

Cele două părți ale romanului cuprind șase capitole cu titluri rezumative, primul volum și șapte capitole – cel de al doilea. Fiecare capitol e structurat pe subcapitole numerotate.

Între cele două planuri simetrice - Capitolul I – „Începutul” și Capitolul al XIII-lea – „Sfârșitul” – se organizează planuri generale într-o proiectare panoramică: imaginea cristică, satul, casele, topografia satului, care întregesc planul compozițional cu motivele

horei, copacului, Savistei: „La marginea satului te întâmpină din stânga o cruce strâmbă pe care e răstignit un Hristos cu fața spălăcită de ploii și cu o coroană de flori veștede agățată de picioare, Suflă o adiere ușoară, și Hristos își tremură jalnic trupul de tinichea ruginită pe lemnul mâncat de carii și înnegrit de vremuri”.

Imaginea cristică pare a prefigura destinul unor personaje al căror destin sumbru îl vom cunoaște, intrând în tumultul vieții încărcată de patimi și tensiuni. Crucea ca simbol al soartei este și simbol al „unității contrariilor, semn de totalizare” – după Gilbert Durand, iar după alți esteticieni, crucea e rezultatul unui sistem de axe ale timpului, în care se întâlnesc pământul cu cerul, întrucât axa orizontalității și cea a verticalității se regăsesc chiar în forma ei.

Crucea este simbolul ce reprezintă pe de o parte – calvarul, suferința, moartea, iar pe de altă parte – afirmarea vieții biruitoare. Reluată în final, imaginea cristică dobândește – parcă - noi dimensiuni, sugerând o oază de speranță, dat fiind semnificația razei întârziate: „Peste drum, pe crucea de lemn, Hristosul de tinichea, cu fața poleită de o rază întârziată, parcă îi mângâia, zuruindu-și ușor trupul în adierea înserării de toamnă”.

Crucea - încărcată cu multiple simboluri - e prezentă și în romanul „Pădurea spânzuraților”, atât la început: „În dreapta era cimitirul militar, înconjurat cu sârmă ghimpată, cu mormintele așezate ca la paradă, cu crucile albe, proaspete, uniforme. În stânga, la câțiva pași, începea cimitirul satului, îngădit cu spini, cu cruci rupte, putrezite, rare...”.

Finalul operei aduce noi valențe: „În stânga, la marginea gropii, un coșciug de brad, gol, descoperit... Capacul, cu o cruce neagră la mijloc, zăcea alături de o cruce mare de lemn, pe care scria cu slove strâmbe. Apostol Bologa”. Execuția cehului Svoboda – care în traducere înseamnă „Libertate” – are loc la începutul nopții, toamna, sugerând tragedia, drama războiului, execuția lui Apostol Bologa, tânăr intelectual român din Ardealul subjugat de austro-ungari, are loc la răsăritul soarelui – primăvara, sugerând ideea că sacrificiul românului nu va fi zadarnic, sacrificiul pus sub semnul luminii, cât și al motivului obsesiv al privirii, cu metafora ochiului. Simbol cardinal al momentelor esențiale ale devenirii personajelor, lumina e un indiciu textual

important în „Pădurea spânzuraților”: „Aici e lumina! Răspunse Apostol triumfător bătându-și inima cu palma”. „În același timp, flacăra ardea mai albă în sufletul lui, ca un rug misterios care-i mistuia trecutul și-i zămislea viitorul”. În registrul luminii e reprezentat și timpul și destinul: „Viitorul(...) mijea ca o aură strălucitoare”. „Luceafărul alb”, „lumina cerească”, ca și seninătatea din ochii lui Apostol sunt tot atâtea semne ale echilibrului interior, al regăsirii de sine.

Romanul „Pădurea spânzuraților” e construit din perspectiva simbolurilor ce sugerează tragicul ca cea mai profundă dimensiune a umanității. Gilbert Durand atrage atenția asupra izomorfismului dintre simbolul crucii și acela al copacului, simboluri prezente și în romanele lui Liviu Rebreanu.

În „Poetica postmodernismului! (p.50 – 51). Liviu Petrescu constată că: „În romanele lui Liviu Rebreanu, copacul este o imagine asociată, pe rând, printr-un fenomen de detotalizare, când cu una, când cu cealaltă dintre semnificațiile polare pe care le unificase simbolul matrice al crucii”.

În „Mărturisiri”, Liviu Rebreanu prezintă metaforic concepția epică totalizatoare în care apare copacul: „Vedeam acum în fiecare moment mersul romanului. Începuse a mi se sintetiza în minte ca o figură grafică: o tulpină se desparte în două ramuri viguroase, care, la rândul lor, își încolăcesc brațele, din ce în ce mai fine, în toate părțile; cele două ramuri se împreună apoi iarăși, închegând aceeași tulpină regenerată cu sevă nouă”.

Nucul, investit cu semnificații thanatice, prezent și la Mircea Eliade în „La țigănci”, deschide și închide cercul simbolic al copacului, ca loc de întâlnire a contrariilor. Nucul e prezent la începutul romanului „Ion”, când sub nuc o sărută pe Ana: „Ion merse pe cărare doi – trei pași, apoi coti în stânga și se așeză sub un nuc bătrân și scorburos, pe o rădăcină încovoiată ca un jilț”. „Apoi deodată tresări, o strânse la piept și, fără să rostească vreo vorbă, o sărută lung pe buze”. Sărutul dat Anei e sărut dat pământului, pentru că pentru Ion - Ana reprezintă pământul: „Nu-i fusese dragă Ana(...). Ana avea locuri, și case, și vite multe...” „Iubirea pământului l-a stăpânit de mic copil. Veșnic a pizmuit pe cei bogați și veșnic s-a înarmat într-o hotărâre pătimășă: trebuie să aibă pământ mult, trebuie! De pe atunci pământul i-a fost mai drag ca o mamă...” - Ce să fac?... Trebuie s-o iau pe Ana!... Trebuie!...”. „Dragostea nu ajunge în viață... Dragostea e numai adaosul. Altceva trebuie să fie temelie. Și îndată ce zicea așa, se pomenea cu gândurile după Ana...”.

Ion – o brută înzestrată cu energii devastatoare – transformă iubirea pentru pământul, care i-ar aduce un loc în ierarhia socială a satului, în patimă devastatoare, dezumanizantă, atunci când sărută pământul ca pe o

ibovnică, simțindu-se acum el uriașul din poveste care, cu satisfacție, calcă în picioare „pământul”, de fapt, pe Ana, prefigurându-i, ca și în noaptea nunții, sfârșitul: „Sufletul îi era pătruns de fericire(...). Pământul se închina în fașa lui, tot pământul(...) Îi râdeau ochii, iar fața toată îi era scăldată într-o sudoare caldă de patimă(...) Apoi încet, cucernic, fără să-și dea seama, se lăsă în genunchi, își coborî fruntea și-și lipi buzele cu voluptate de pământul ud(...) Se vedea acum, mare și puternic, ca un uriaș. (...) Își înfipse mai bine picioarele în pământ, ca și când ar fi vrut să potolească cele din urmă zvâcoliri ale unui dușman doborât. Și pământul parcă se clătina, se închina în fața lui...”.

Nucul apare și la sfârșitul romanului, când sub nuc își consuma îndelungată și chinuitoarea agonie: „Poate un sfert de ceas să fi ținut efortul crâncen care-l duse până sub nucul bătrân de lângă gardul dinspre uliță(...) Sub nuc însă i se întunecase iarăși tot”. „băltoaca de sânge lângă grădiniță, aproape de prispă, apoi dâra roșiatică, spălăcită, ce se întindea până sub nuc, unde Ion zăcea ca o grămadă de carne.”

Sistemul de imagini și de simboluri ale romanelor – crucea / copacul – atrage atenția asupra esenței vieții ca unitate a contrariilor. Și în „Pădurea spânzuraților”, motivul copacului și al crucii e prezent: „Doi erau într-un arin bătrân, mai sus ca ceilalți, iar mai încolo, pe o cracă subțire, care te miri că nu se rupea, se vedea unul singuratec, cu mâinile legate(...) Din același copac și la aceeași înălțime se mai întindea o creangă groasă, liberă...”, parcă anticipând jertfa lui Apostol Bologa.

Mărul - simbol al vieții și iubirii - e și el prezent. Cel de pe pământurile dobândite de Ion, este și el un simbol. Sub măr, Ana – în durere și speranță – aduce pe lume copilul lui Ion: „sub un măr pădureț din marginea holdei”. „Prin umbra subțire a mărului lumina albă pândește tremurându-și petele străvezii pe corpul chinuit al femeii”. Sub frunzișul unui păr pădureț se consumă scena de dragoste dintre Ion și Florica – când „glasul iubirii”, ce încalcă legea morală – reînvie în sufletul Glanetașului: „Trecură prin porumbiște și se opriră sub părul pădureț unde sumanul bărbatului era așternut pe jos la umbră, ca un culcuș pregătit înadins”. „Frunzele mărului foșneau ca o imputare. Și imputarea îi aducea aminte de Ana.”

Metafora copacului e o prezență semnificativă în întreaga operă, impunându-se alături de cea a drumului, dând echilibru, sfericitate construcției epice. Prefigurarea intensității patimilor „la care vom fi martori” e dată și de ziua înăbușitoare de vară în care intrăm în zi de duminică în Pripas: „Satul parcă e mort. Zăpușeala ce plutește în văzduh țese o tăcere năbușitoare”. Prima casă din sat e a învățătorului Herdelea: „Casa învățătorului este cea dintâi, tăiată

adânc în coasta unei coline, încinsă cu un pridvor, cu ușa spre uliță și cu două ferestre”, apoi a lui Ion: „Drumul trece peste Pârâul – Doamnei, lăsând în stânga casa lui Alexandru Pop – Glanetașu”.

Romanul se încheie simetric. În peisaj apare din nou casa: „În fața casei lor din capul satului se opriă puțin...” „în adierea înserării de toamnă”. Acțiunea romanului întregeste sfericitatea compozițională și prin faptul că se deschide și se încheie cu o scena de etnografie a satului – cu hora în zi de duminică, doar că hora, din Capitolul I – „Începutul”, este o horă a soartei: „Duminică. Satul e la horă. Și hora e pe Ulița din dos, la Todosia, văduva lui Maxim Oprea”. „Hora e în toi...Locul geme de oameni... Nucii bătrâni de lângă șură țin umbră”. „Cei trei lăutari cântă lângă șopron să și rupă arcușurile”. „De tropotele jucătorilor se hurducă pământul. Zecile de perechi bat someșana cu atâta pasiune, că potcoavele flăcăilor scapără scântei, poalele fetelor se bolbocesc...” Someșana e jucată cu patimă. E patima erotică transferată mișcărilor pătimașe ale jocului tradițional, un preludiu al „Glasului iubirii”. Jocul din final - „învârtita” - e joc ce capătă cu totul alte valențe.

În ultimul capitol - „Sfârșitul”, într-o Duminică de toamnă „aproape de asfințitul soarelui”, după sfîntirea noii Biserici, satul e din nou adunat la horă: „Lăutarii cântau învârtita cu foc. Flăcări tropăiau țăntoș, iar fetele se răsuceau ca sfârlezele, cu zâmbete mulțumite pe față. Umbra nucilor bătrâni de lângă șură se întindea din ce în ce mai subțire, cuprinzând aproape toată ograda”. „Imaginea Horei din finalul romanului „Ion” poate fi interpretată ca o „figură” ritualică a indiferenței timpului față de zbaterea umană. (semn constant, prin aceste valori, cu cel al „Hristosului de tinichea”). Prin raportul pe care îl stabilește cu Balul, ceremonie a intelectualității satului, Hora se constituie ca și factor de coerență a discursului”.

Savista - oloaga satului – verișoara Florică – e și ea un simbol. Are un rol premonitoriu – prevestind, descoperind și dezvăluind fatalitatea: „Are picioarele încalcite din naștere, iar brațele lungi și osoase ca niște cângi anume spre a-și târî schilozenia, și o gură enormă cu buzele alburii de sub care se întind gingiile îmbălate, cu colți de dinți galbeni, rari și lungi”. Savista e un personaj de factură naturalistă ce apare în momentele cheie, prefigurând, anticipând, parcă, momentele dramatice: „Oloaga, din ascunzătoarea ei vedea...” „Oloaga nu răspunse; în privirea ei însă fâlfâia atâta ură, că Ion plecă (...). Era fericită și de-abia aștepta să vie seara, să-i spună tot lui George...” - Ion...fost... Florica... fost...Tâlhari...Omoară, omoară! gemu oloaga desperată, podidind-o lacrimile și înecându-se de sughițuri”.

Încheie și ea simetric structura compozițională a romanului „Ion”: „Unele babe mai lacome de bârfeli ispiteau pe Savista, care acum se mutase înapoi la Trifon Tătaru și cerșea iar în Ulița Mare, deoarece Florica o vedea ca sarea în ochi. Oloaga însă nu răspundea nimănui, era veșnic acră și mânioasă, încât lumea spunea că trebuie să fi intrat în anul morții”.

În romanele lui Liviu Rebreanu expresia concentrată a sinfoniei compozițional al structurilor imaginate rămâne „figura grafică”, sferică. Dar destinul fiecărui personaj se petrece în proximitatea indiferenței celorlalte vieți, fiecare încercând să evadeze din matca temporalității nimicitoare, unii eșuând, ca Ion: „acum se mira și se mânia văzând că oamenii și-au căutat de nevoile lor, precum și-a căutat și el de-ale lui, că lumea și-a urmat cursul ei parcă el nici n-ar fi fost.”, alții resemnându-se, ca Zaharia Herdelea: „Ce însemna el , cu temerile și speranțele lui, în vârtejul amețitor al vieții celei mari?”

Pentru Apostol Bologa „Viața omului nu e în afară, ci înlăuntru în suflet”. (...) „O secundă mai puternică decât o viață de om...” „- Lege, datorie, jurământ sunt valabile numai până în clipa când îți impun o crimă față de conștiința ta.” (...) „acă ea îmi va porunci să trec...să ...dezertez la inamic, adică la inamicul vostru, nu voi ezita nici un moment a-mi face datoria cea adevărată...”. Prefigurând sfârșitul, asigurând și simetrie compozițională, e și răspunsul lui Varga, cel care, în final, îl va preda Curții Marțiale: „Să te ferească Dumnezeu, Bologa! Izbucni locotenentul , grav și amenințător, Eu te-aș aresta, ba (te-aș împușca) dacă ai încerca să te împotrivești, cu toate că mi-ai fost prieten!” „-O patulă de ofițeri... comandată de ofițer, firește...a prins un locotenent de artilerie care încerca să dezerteze la inamic...Cum? Cum îl cheamă? Locotenent Varga, comandantul escadronului al treilea...A, pe prizonier?...Cum îl cheamă pe prizonier, Varga? - Bologa Apostol, șopti Varga.”

Personajele romanelor se definesc, în special, în funcție de raportul lor cu pământul, pământul ca ființă a națiunii, ca patrie în „Pădurea spânzuraților”; pământ ca necesitate vitală, condiție de trai în „Răscoala”; pământul ca patimă, ca monedă ce-ți dă poziție socială, dar dehumanizându-te în „Ion”. „Nici în cele mai izbutite momente ale „RĂSCOALEI” viziunea realistă nu atinge măreția lui „Ion.” – Nicolae Manolescu.

„Ion” rămâne romanul unui suflet bestial, „Răscoala” – romanul clocotului maselor nedreptățite, iar „Pădurea spânzuraților” – romanul condamnării războiului - „internațională a crimei”, dar, în special, romanul cristalizării sentimentului național: „Niciodată să nu uitați că sunteți români!...”.

POEME

Viorel BIRTU-PÎRĂIANU

CORABIA BEATĂ

noaptea se târăște agonic
prin râpe adânci
pe obosite cărări
ascunse în tăceri
o casă pustie
ușa se închide
se deschid tristeți
pe deal
un clopot bate stins
în vale,
un tulnic plânge agale
sleit sunt de inutilul drum
prin gunoaie și scrum
vântul răscolește amintiri
în bezna tăcerii
am rupt ancora vieții
într-o noapte
plutesc în neștire
fără gând, fără catarg
busola o pierdusem ieri în larg
valuri se sparg furioase
de mine, de cine vine
nimeni aici, nu îmi dă de știre
sunt o corabie beată
ce se izbește de țarm

POARTA

cuprind cuvinte în palmă
răspund la întrebări în gând
din ochi curg tăceri
pe drum covor de crini
pentru cei ce pleacă
puțin câte puțin
pe o piatră am așezat trupul
să'l spăl de păcate
în albia dimineților târzii
pe unde treci, pe unde vii
serile se scurgeau ardent pe pământ
luna s-a aplecat obosită
doar o clipă
împrăștiind alegoric
fășii de lumină pe cer
cuvintele s-au scurs

în treceri peste timp
pe umeri coborau
anii uitați, trecuți
pe cer stele,
o noapte întreagă
urcă, coboară
un joc nebun
eu trec mai departe prin ani
nu îmi pasă de soartă
pășesc mai departe
din poartă în poartă

UN DRUM

desfac cuvântul
într-o împreunare a gândurilor
rezemând vise
de altarul iubirii
un zbor între două trasee inegale
de la degetul arătător către stele
ridic o lume
încrucișând
umilințe și iubiri...
din suferințe, din număr de ani
creez o viață, un destin
un drum către cer
mă dăruiesc luminii
zi de zi
cu fruntea în țărână
pe buze port surâsul unui vis

DESTINUL

m-am ascuns în ungherele lumii
să desfac întunericul
caut a ieși
din lacrima tristeții
în lumina pură a iubirii
m-am apropiat de tine
cu ardoarea primului sărut
era licăr în noapte
restul s-a șters
în bezna uitării
erai fereastră
deschisă către cer
icoană a iubirii
sub candela sufletului...
cu fața scăldată în gânduri

întinzând mâinile către lumină
căutând adevărul
te-am găsit pe tine
atunci am înțeles destinul
și am rămas
așa cum am fost
un foc în cerul sufletului
când mă voi întoarce
tu vei fi plecată
eu am rămas
să te aștept
pe țarmul unui dor

SURÂSUL UNUI PRUNC

în noapte
mă împiedic de spații
lăsasem prea mult loc
între mine și astre
în mâini port flăcări
să lumineze calea
din râuri, vorbe și iubire
am croit un drum
să te întâlnesc în văi
pe nebănuite cărări
să dezbrac trupul tău de întuneric
sus, mai sus, pe buze
azi flămânde de iubire
să așez o lună plină
iar pe sâni, borangic
să te mângâie ușor
al meu dor
în urechi,
sunet lin de violină
iar în pântec o bătaie
este vis sau mi se pare
bate-bate
inimă de copil, în cetate
privesc la cer
în ochi
port surâsul unui prunc

ACELAȘI MEDICAMENT, O ALTĂ CURĂ TERAPEUTICĂ

Mihai Batog-Bujeniță

Spre norocul nostru, al tuturor, domnul doctor Dorel Schor este dependent de starea de bine a „pa-cienților” săi. Se consideră dator să administreze cu regularitate medicamentele sale minune, în doze deloc homeopatice, tuturor celor care-l cunosc, chiar dacă aceștia sunt sute de mii răspândiți în toată lumea. Așa se face că dincolo de prescrierile exersate zilnic pe diferite site-uri culturale, aproape în fiecare an editează un volum care dăruiește cu generozitate cititorilor săi panaceul numit răs, bine filtrat prin diferite metode în așa fel încât nimeni nu se poate plânge că ar exista vreun pericol de in-toxicăție sau efecte adverse. Dimpotrivă, răsul, așa cum este preparat de bunul doctor, își produce pe deplin efectele benefice, fără nici un fel de contraindicații, iar starea de bine se instalează durabil având însă o irepresibilă dorință de reluare a tratamentului.

Terapiile doctorului Schor se materializează cam an de an în câte un volum de proze scurte ori aforisme pe care nu ai cum să nu-l citești. Devii astfel complicele său pentru că nu te poți abține să nu recomanzi volumul și altor prieteni sau cunoscuți. Iar aceștia, prietenii și cunoscuții, se află de multe ori alături de tine însă nici cei aflați la mii de kilometri distanță nu lipsesc. Din Israel în România, Canada, Australia, Spania, Italia, ori prin intermediul revistelor Booklook ori Meridianul Cultural românesc sau, mai nou, prin ziarul Vocea Ta din Germania ajunge și în Olanda, Belgia, Austria ori Regatul Unit. Cât despre răspândirea scrierilor sale pe rețelele virtuale nici nu mai pot face vreo evaluare. Așa că, dacă îl consider pe Dorel Schor un terapeut planetar aceasta nu este în nici un caz o exagerare ci doar o chestiune cât se poate de vizibilă, oricât de cărcotaș ai putea fi. Iar faptul că nu doar scrierile sale au această răspândire ci și referirile la acestea (cronici, prezentări sau note critice făcute de nume prestigioase ale literaturii de limbă română) confirmă, oricât de curios nu s-ar părea, ideea nevoii de umor intelectual, inteligent și bonom, nevoia firească și normală pentru orice om, aceea de a zâmbi, de a te bucura de un text lejer, dar înțelept, cu o ironie și auto-ironie (semn sigur de inteligență!) delicată

însă omniprezentă.

Actualul volum: Cine sună la ușă, nu era pentru mine chiar o surpriză. Într-un fel, având în vedere că de peste zece ani corespondăm zilnic, citisem aproape tot ce a publicat în acest timp și așteptam, cumva cu sufletul la gură, dar și cu speranțe, apariția unei noi cărți. Așadar, atunci când am primit volumul și l-am putut vedea, ține în mână și răsfoi, nu m-am putut abține și l-am devorat pagină cu pagină, cu aceeași plăcere cu care am lecturat toate celelalte cărți ale acestui autor pe care îl voi numi necesar și întotdeauna binevenit.

De aceea cred că pentru majoritatea cititorilor prima senzație atunci când ai deschis o carte scrisă de Dorel Schor este că te afli la o șuetă cu prietenii. În prezenta, Editura Saga îl are ca tehnoredactor pe prietenul Adrian Graunfiels, interiorul este augmentat de graficienii Constantin Ciosu și Costel Pătrășcanu, iar despre personaje ce să mai spun?

Este o plăcere să te reîntâlnești cu prețiosul domn Oitșerman, cu mereu nedumeritul Leopold Gurnișt, dar și cu doamna Gurnișt originară din Cernăuți care te va încânta cu felul ei de a vedea lucrurile, spre exemplu: - Mare mincinos Șimon ăsta, să nu-l crezi nici dacă spune adevărul! (este vorba de un alt cunoscut Șimon Șeinerovici!), cu dentistul Kleinergröis sau cu povestea în câteva cuvinte a Inei pe care o chema Ina Scarlat, dar era strigată la catalog Scarlat Ina, dar apoi s-a căsătorit cu domnul Prall și acum se numește Prall Ina.

Desigur nici dolofana doamnă Pnina Brodiciche din Odesa ori înduioșător de naivul Menașe nu vor lipsi de la întâlnire. Ceea ce dă umorului promovat de doctorul Schor este nu numai amprenta aceea unică precum că te afli vecin de bloc sau de cartier cu personajele, că vă cunoașteți de multă vreme și că tot ce se întâmplă este de un firesc fără cusur, dar și acea savoare a ironiei fără aciditate atât de caracteristică scrierilor sale.

Voi aminti doar că autorul este unul dintre cei antrenați vreme de mai bine de cincizeci de ani în acest domeniu al umorului fin, intelectual, lipsit de asperități, de vulgaritate sau banalitatea care, din nefericire, abundă în scrierile de gen. Prin urmare, avem în fața ochilor o carte pe care vom dori să o mai redeschidem din când în când nu doar pentru a mai petrece câteva clipe plăcute ci și pentru că lectura ei ne va lăsa impresia că am cunoscut mult mai bine lumea din jurul nostru.

Și poate ne vom gândi la Menașe cel adorabil, cuceritor prin felul său bonom și jovial, dar și la tatăl său spiritual, doctorul Dorel Schor, cel care ni l-a dăruit cu generozitatea omului de spirit.

COLAJ LIRIC

Poezia Săptămânii ITHACA

Sunt un păstor

Sunt un păstor:
Turmă-mi sunt gândurile
iar ele toate, simțuri îmi sunt.
Gândesc cu ochi și urechi
cu mâini și tălpi
cu gură și nări.
Când gândesc floare, o văd și o adulmec,
un fruct dacă îl mușc, înseamnă că îl gust.
Așa se face că-ntr-o zi de vară
fiind eu trist, mă-nfrupt din toate astea
întins pe iarbă
și-nchid ochii înfierbântați,
simțind cum mă cufund în calda realitate,
în adevărul cunoscut, mă cuibăresc și
sunt ferice.

Alberto Caeiro (Fernando Pessoa),
Portugalia (1901-1988)
Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțu Sonnenberg

Vânzare

Primăvara
vând
violetele de prin grădini
pierdute prin veri
trandafiri de hârtie
crizanteme din cuvinte
din toamnă

din iarnă
flori de gheață la fereastra
mamei mele plecate
Astfel trăiesc
de pe-o zi pe alta
până-ntunericul mă prinde
Noaptea
elogiez
luna și stelele
până când soarele răsare
iar el zilei
mă vinde

Rose Ausländer, (1901-1988)
Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțu Sonnenberg

Panoramă pașnică

La geam
portocali înfloriți,
parfum îmbătător

Nici oameni
nici mașini
doar cerul senin

Și mierla proslăvind
perfecțiunea liniștii
c-un tril.

Germain Droogenbroodt
Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțu Sonnenberg

Cum

Cum să îți spun? – Nesuportat de
aproape îmi ești.
Un fruct care în inimă se coace.
Nume-odihnind în gura care tace.
Ca marea-n al Pământului căuș.
Te-ating și sunt gelos pe mâna mea,
Deși te țin aproape, să te-ating aș vrea.
Mă urmărește spaima clipei
de nemișcare:
Căci prea adânc în mine, lăuntric
te păstrez.
Mistuitor e focul ce sufletul mi-l arde,
Însă-n a lui văpaie inima nu-mi dispăre.

Amir Or, Israel (1956)
Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțu Sonnenberg

The Poets at the Chalkida International
Poetic Meeting in Greece

Ion Teodor Palade

Africa...

*Ea se-ntinde, grațioasă,
Pe peretele din clasă...,
Dacă nu ar fi, pe hartă,
Noi n-am mai vedea-o, toată !*

*Ea e Africa, cea mare,
Rai durerilor difuze...,
Admirată de meduze,
Din Mediterana mare !*

*Iar deasupra-i, e Egiptul,
Pânză aspră, curgătoare...,
Peste-a Nilului cărare,
Ce urmează Infinitul !*

*Și-ar putea să fie nor,
Toată Africa-n mișcare...,
Negru, palid coridor,
Arcuit de blândul Soare !*

*Ea ar fi frica, din mine,
Sub al frunții prag visată...,
Ea ar fi frica, din tine,
Hartă inimii, uitată !*

*Africa, noapte mireasă,
Cuib de stânci, din vale seacă...,
Curge-n ochiul meu și-neacă,
Alb, peretele din clasă !*

Râu

*m-am născut pe un pământ arid,
de aceea aș fi dorit să fiu râu,
dar pentru c-am dorit ceva nepermis...,
timpul m-a făcut rău,
un rău elementar, unic și perceptibil
de toți cei care sunt mai răi ca mine!*

Peste zări

*Îți șade bine
când zâmbești,
ai fi o frunză..., fermecată,
printre mulțimile de frunze
din viile cu rod bogat,
iar eu te sorb,
adânc și împăcat...,
cu fiecare lacrimă
din vin.*

Progresele medicinei estetice

Dorel Shor

Acum că am ieșit la pensie, îmi aduc aminte cu mare plăcere de întâlnirile cu foștii mei colegi de facultate, mai ales că ne revedem cam o dată la zece ani în orașul în care am obținut diploma de medic. Surprizele nu lipsesc, ba chiar sunt destule ca să avem ce discuta timp de un deceniu. De pildă Mihalache, care era un student, cum să spun, nu cine știe ce, a ajuns conferențiar și, la următoarea întâlnire, profesor plin. Atât de plin încât după treizeci de ani părea mai lat decât înalt. Sau colegul meu de grupă Sandulache, care cum necum, a ajuns să lucreze într-un oraș din Italia și și-a schimbat numele în San Dulaccio.

Dar astea sunt fleacuri față de traiectoria ascendentă a lui Grig. Grig ăsta nu a urmărit titluri universitare și nici localități exotice. El a vrut să facă bani. Și atunci s-a specializat în medicina estetică. Unde și-a cucerit o clientelă feminină din ce în ce mai mare. Era, într-adevăr un medic de succes. Mi-l amintesc la prima întâlnire, eram cu toții tineri și frumoși, dar el a apărut cu proaspăta sa soție, o splendoare de femeie. I-am și spus-o, la care el a replicat:

- Angela este reclama mea cea mai bună.

Zece ani mai târziu, Angela arăta la fel de tânără și frumoasă.

Spun asta pentru că fostele noastre colege începeau să arate ușor obosite, cu riduri discrete în colțul ochilor. Grig nu făcea un secret, ba chiar se mândrea cu tratamentul anti-aging pe care îl recomanda tuturor, plasând și cartea lui de vizită cu bunăvoință.

Așa s-a întâmplat mai târziu, când noi, bărbații, continuam în cor s-o admirăm și s-o complimentăm pe Angela, în timp ce Grig, foarte mulțumit de impresia făcută, populariza succesele chirurgiei plastice și recomanda colegelor noastre ba un lifting facial, ba injecții periodice cu botox, după caz.

La întâlnirile următoare, pot să jur că doctorițele, doamne respectabile, așteptau să-l revadă pe Grig, curioase și interesate să afle ce progrese s-au mai făcut în medicina estetică. Grig dăduse lovitură. Spun asta pentru că femeia care îl însoțea era necrezut de tânără și elegantă, poate ceva, ceva mai puțin frumoasă decât înainte, dar nu se compara cu proaspetele bunicuțe din jur.

Grig perora despre multiplele avantaje ale tratamentului cu laser, despre chirurgia ridicării pleoapelor și injecțiile cu acid hialuronic, tehnica ridicării sânilor și abdominoplastie. Când lumea s-a retras să bea câte o cafeluță, l-am luat discret la o parte și i-am spus:

- Amice, știi că eu am o specialitate apropiată de a ta. Trebuie să-ți spun că ceva nu se leagă... Nu e posibil!

- Adevărat, a zâmbit Grig, dar te rog nu populariza. Doar știi că succesul în carieră se datorează primei soții și a doua soție se datorează succesului. Angela cea de astăzi nu e cea dinainte. E pur și simplu alta!

Irina Lucia Mihalca - Poezia

- recenzie -

Ionel Bota

Revanșa eului liric marchează, dincolo de fardarea unei realități căreia i se explorează marota identității, o încremenire în semn. În semnul duratei, mai cu seamă, fiindcă retragerile nu diseminează nostalgii, cum destui cred și din păcate cred că așa trebuie să se exprime în scrisul literar, ci ascund posibile deschideri simbolice.

La Irina Lucia Mihalca, lumina e zidire lirică, majestate ființială, punct și contrapunct.

Asemeni dansului fotogramelor pe ecranul-iluzie freudian, totul alunecă într-un parcurs ascendent, viziunile sunt ficțiuni, fascinație și deopotrivă experimentări. Dar sinele pozitiv e și în esența lucrurilor, ele se pot reinventa, memoria ne conține, perversă e numai minciuna realității. Poezia aceasta încalcă, am zice că programat, scenariul spectacolului din real, pune voalul pudibonderiei acolo unde nu mai este nevoie decât de depășirea mesageriei idealităților, ea, idealitatea inspiră un alt miracol („Străbați furtuna deșertului în căutarea celei care/ ți-a răscolit visele noapte de noapte,/ cascada curgând/ în carnația coapselor/ răscuite din unda de dragoste.”),

poveste de dragoste fără sfârșit.

Blazonul acestei poezii pare să fie iubirea, viața e o simplă diatribă, doar dragostea e frisonul fonognomic. Nu există rateuri în acest imagism de efecte, trama ideatică fiind și ea un proiect vizionar. Demitizările, mereu surprinzând incasant zona acestor confesiuni abisale despre „construcția” universului din sentimente și emoții, aur ființial, soare și surâs, sunt parte dintr-un discurs interogativ bine pus la punct. Reveriile convertesc meditația în vis frenetic, eul evocă, uneori emoțional-sarcastic, până și memoria puberă, filiera clasicizantă e însă foarte bine voalată și modernitatea acestei lirici arată o prospețime de invidiat între candidații de promoție la un podium al celor mai buni dintre cei mai buni.

Autoarea este protagonista unui metadiscurs, iar metaforizarea e mai degrabă concentraționară. Inconfundabilă, însă, pare poetica subsumabilă, stilul pulsează aluvionări de imaginar, asimilări în interiorul discursului. Totul înseamnă un elaborat anti-utopic, polifoniile consacră un happening de răscumpărări ale ființei în relația cu universalul.

Modalitatea aceasta lirică descinde din expresionismul interbelic, dar ținuta de-acum arată o componentă dialogică foarte clară. Policromia discursivă arată în Irina Lucia Mihalca o poetă imprevizibilă și de aceea foarte originală doar că revizitarea melancoliilor nu e o simplă reverență grației, ci un debușeu al explorărilor sentimentului. Lirică a armoniilor celeste și a vulturilor hymnice ale elementelor (și elementarului), poezia aceasta vine să sugereze puternic o gnoză, a reveriilor calme, cuminti, jurnal afectiv de liniște interioară, de ceremonial inițiativ al cuvintelor debranșate de la colocvialul esenței, înluminând pedestalul timpului, durabilul. Infinitatea lumilor posibile se „cântărește”, ar zice eul liric, prin poem. Întors spre sine, eul se (auto)extrage din propria singurătate, este un eu multiplicându-și esența. Fiindcă numai dintr-un unu apocrif,

(d)enunțul limitelor își are începutul, precum orice ieșire din labirint nu face decât descarcerează utopia, o șterge cu aceeași grație de iluzoriu și, mise en abîme, purifică discursul, înlătură primejdiile debranșării de la ispitirile modernismului liric.

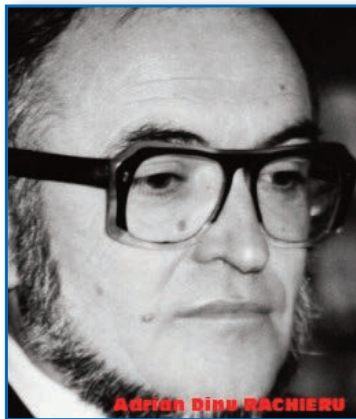
Iată de ce, bunăoară, distingem în insolitul scenariu al poeziei Irinei Lucia Mihalca, și paragrafe în care inocularea perfidă a melancoliei între anti-teze nu e decât o gesticulație de frondă puțin relaxativă și fără exces convențional. Asta nu înseamnă că atipicul e aici autenticul; dimpotrivă, lirica nu este una computațională, cum o întâlnim la colegele promoției sale, iar imagismul coerențelor nu este siluit în vreun fel de edulcorări de sezon. Poezia aceasta are un corpus al ei bine articulat, seamănă cu o poveste care nu se mai termină, dar o poveste frumoasă.

Marja de manevră a eului e aceeași insolită, ca un „secret” al experienței, peste idealurile ființei, studiul gesturilor prin edificarea versului fiind resortul unei decodificări în simbolistica realului. Miraje pot fi, deci, viața și dragostea, dar lirismul vibrant e argumentul pretextual, focalizează vulnerabilul, redistribuie uimiri și impresii, erudiție și grație, metafore și „diviziuni” ale imaginarului precum așteptarea, stare de bază. Avem o poetă interesantă și acesta e un lucru foarte important dacă mai vrem să credem în destinul poeziei noastre.

Prezentarea pentru secțiunea din antologia „Cercul poieiților”, volumul II, Editura „Colorama” Cluj-Napoca

MIHAI MERTICARU - UN ÎMPĂTIMIT AL SONETULUI

Adrian Dinu RACHIERU

Cu un debut întârziat, solid însă, lipsit de stângăcii, văzut de Lucian Strochi doar ca un „accident autobiografic” (Vânătoare princiară, 1992), fiind, în cele 20 de cărți care au urmat, ba sentimental, reflexivsarcastic, moralist bonom ori satiric (vezi, de pildă, „țara lui Dănilă Prepeleac”), Mihai Merticaru face figura unui neoclasic, bolnav de calofilie, instrunând, hiperproductiv, coarda sentimentală. Furând, zice, „o scânteie/ din țările celeste” (v. Spovedanie), el consideră scrisul un „templu sfânt” iar iubirea, procurându-i mirabile trăiri, un miracol al vieții. Ca poet romantic, așadar, sub pecete nostalgică, dincolo de infuzia erotică, el pare, restrictiv judecând, un caligraf vetust; dar poate reînvia un simbol ancestral (v. Imperiul lupului, 2006), poate frecventa peisagistica hibernală (v. Împărăția frigului, 2009) sau simbolistica focului, pendulând între logos și eros; sau poate, imbarcat curajos pe Arca lui Petrarca (2008), să-și facă intrarea în familia selectă a sonetiștilor, vădind rigoare, armonie, claritate. Oferind, astfel, „o probă de profesionalism”, cum notifica, îndreptățit, Emil

Nicolae. De altminteri, în VIS ȘI ABIS (Editura Mușatinia, 2018), cel mai recent volum de sonete din cele șase publicate, poetul-pedagog, pregătind sfătos cititorul neavizat, semnează în deschidere un scurt instructaj cu iz didacticist, avertizând asupra regulilor draconice pe care le pretinde „sonetul perfect”; iar în final (v. Sonet-testament) ne asigură că atunci când va pași „într-o lume nouă” (călător galactic devenind) ne va lăsa întreaga zestre (de sonete, evident). Împătimitul sonetist se exersează slalomând printre „furci caudine” și ne invită, cu exaltări controlate și lecturi metabolizate, să ne bucurăm de acest „fluviu de candoare”, revărsat cu delicatețe și fervoare, purtând ecouri culturale.

Părelnic ieșit din uz, bătrânul sonet este, neîndoielnic, o formă artistică „restrictivă”. El, ca poezie canonică, pretinde un constructivism rigid, chit că unii sonetiști de azi „joacă liber”, evadând din sonet, cum constată C.D. Zeletin. Iar sonetul, descriind, de regulă, în viziune retro, infernul pătimirii, afișând o poză trubadurescă sau folosind un ton galanton-madrigalesc cere nu doar disciplină scriptică, ci și morală. Observația din urmă, aparținând lui Gheorghe Grigurcu, trimite – inevitabil – la cazul Eminescu, „copilul nefericitei secte”, un „artizan perfect”, a cărui austeritate inhibantă, publicând „cu inima îndoită”, cum ne încredința Slavici, i-a sărăcit, sub teroarea desăvârșirii, opera.

Să ne întoarcem însă la Mihai Merticaru. Sonetele sale cuceresc prin profunzimea lor, prin sinceritatea mărturisirii unui zbucium lăuntric, a unor stări

emoționale transmise într-o formă poetică ce surprinde prin ingeniozitate, precizie și prospețime a imaginilor, printr-un simț rar al cuvântului și o mare disponibilitate prozodică. Poezia sa mustește de lirism genuin, plin de naturalețe și spontaneitate. Năzuința spre puritate reprezintă tendința fundamenta, lă a acestui volum. Lirismul său este nutrit din amestecul de impresii și senzații, din sublimarea expresiei în delicate volute metaforice pline de sugestii, din reflecții asupra trecerii timpului.

Sonetul unei pasiuni este edificator în această privință, reprezentând o adevărată ars poetica: „Te-am îndrăgit de tânăr, POEZIE./ Ca pe un zvon de imprimăvărare”, pentru ca, în final, – drept răsplată – , după „nopti aprinse”, poetul să fie răstignit „pe-o cruce de cuvinte”. Bineînțeles, nu putea lipsi Sonetul muzei: „Sub cerul înalt al vâmlor din gând,/ Zeiță, vino tu și mă inspiră,/ Mai acordează-mi coardele de liră/ Și-am să-ți scriu și eu o odă în curând!” În consecință, poetul „îmbracă lumea-n cuvinte”, înflăcărează Universul și dezlănțuie „un ocean de patimi sub ceruri senine” (v. Alt sonet al poetului). Totuși, asaltat de nedumeriri, se va întreba: „Când vieți-i dedic odă idolatră,/ Amurgul tenebros de ce mă latră?” Va fi invocat urgisitul Ovidiu, cel care „a nemurit, prin cântece, femeia”, va fi cântat, în 14 sonete, „vicleanul Paris”, orașul luminilor chemând magnetic artiști din toată lumea, veniți „faimă să prade”. Deși, ne amintim, alții văd în orașul-muzeu, depănând istorii colorate, un

→ Continuare în pag. 24

ar trebui

Hotca Marian

*ar trebui să ne naștem cu toate femeile,
să ne hrănim din farfurie cu aceeași istorie sângeroasă,
să creștem în noi viitorul,
să ne ținem răsuflarea în lampa adormită cu gaz,
multe ar mai trebui*

*ar trebui să apărem întâmplător pe lume
și să facem copii purpurii pentru planetă -
închisă în laboratorul său arhaic, femeia,
spală vasele cu cenușa fierbinte din sobă
alături de plânsul ei, plânsul de ceapă
sângerează între cuvinte așternute
pe igrasia din inimă*

*mai pune sare pe hrană, femeie,
termină rântașul pentru ciorbă,
mai spală încă șapte blide cu cenușă,
apoi culcă-te printre firmituri uscate de pâine
și vei visa că multe ar mai trebui*

ar mai trebui să scot afară și găleata cu lături

poem

*închid ochii
și zilele trec mult mai ușor
uneori mi se va părea
că nu mai exist sub nicio formă
în nicio dimensiune
de pe harta
unei singurătăți
de toamnă*

→ Continuare din pag. 23

pol al rataților. Poetul, „sorindu-se” în splendorile pariziene, plutește în „metafizic azur”; ispitele orașului în sărbătoare întrețin o „vrajă funambulescă” și o necurmată visatorie, deși „parizimea” (!) e mereu trează. Contrapunctic, va produce un Sonet bacovian pentru a contempla „în viața de apoi” caruselul tristeților postume. Peste toate, însă, încărcătura erotică a mesajului dă o replică „timpului tiran”, precum în Sonetul unei riposte, călăuzindu-l „spre un fast liman”. Sonetul unui dar este o recunoaștere a acestui „dar al sorții”, motiv de a-l reproduce în întregime aici: „Pajiști de vis sunt dorurile tale,/ Zâmbetu-ți înmugurește-o livadă,/ Privirea-ți, imprevizibilă tornadă,/ Buzele, dulceață de petale// De trandafir ivit într-o monadă/ Dintr-o nebănuită, celestă vale/ Cu forme și priveliști ireale/ Cum, nimănui, nu i-a fost dat să vadă.// Te-ascunzi discretă într-o melodie/ Precum într-o armură diafană,/ Călăuzită de entelehie// Să-mi fii iubită ingenuă mie,/ Chip înmiresmat fără de prihană,/ Dar al sorții, dumnezeiască mană.”

Cu ființa în destrămare (ca și „urzeala din iluzii”), poetul ne

anunță drama care îl (ne) paște: coboară în neant vraja tinereții risipitoare, devorată de nesățioasa clipă („o fantomatică cimilitură”, pierdută definitiv), se-anunță vremuri neguroase și bântuie „glăsuiri de vântoase”. Să observăm că, pe alocuri, răbufnește instinctul civic. Sonetul anxietății transcrie, de pildă, tristețea care îl încearcă când „în clocot dau nori negri peste țară”. În Sonetul decăderii constată că azi, la noi, „trîșorii și jongleurii sunt mari stăpâni”. Compensativ, re trăiește feeria copilăriei, „cu-n braț de soare și culori”; dar și șocul revederii satului natal, acolo unde „ruina și pustiirea se-ngână”. În fine, trecând fugăr în revistă această mixtură motivică, să amintim și de Sonetul muzei ambițioase, tot mai locvace și provocatoare, ajutându-l pe poet să-ncalece Pegasul, urcând „culmi spre glorie”. Știind prea bine că „slava e iluzorie”, poetul, „tras pe a vremii roată”, intervine corectiv, supus chinurilor lui travaliu scriptic: „Un spin în inimă mereu îmi coace,/ a auzit, scumpetea de ființă,/ Că arta se naște din suferință”. Tandru, troienit în iluzii, hoinărind în împărăția „conviețuirii fericite”, aflând în dragoste „marea bogăție”, poetul – împărțit între două lumi – ar

vrea să suprimă clipa care, inevitabil, va veni: „Amurgul amâne-se sine die!” Auzind „veșnicia cum sună”, se refugiază în augusta lumină a celestelor înălțimi, urzind – într-un „Univers mai acătării” – „povești solomonite” (v. Sonet cu invitație).

În clipele de cumpănă, depresiv, troienit de regrete, constatând că toate „sunt în accelerat declin” (v. Sonetul despărțirii) cheamă Forța Divină; și reînvie „o lume ce-a trăit odinioară”, atenuând amprenta dramatică. Privește în jur „cu ochi de îndrăgostit”, ieșind din sinele tulburat, asaltat de „ploaia ispitelor”. Sau îngână un cântec de dor, recapitulând „clipele parfumate” ori miresmele celeste (titlul unui volum din 2013), când firea se copilărește. În fond, necurmatul balans „între vis și abis”, convocând, pe de o parte, iubiri ancestrale și conștientizând, pe de altă parte, cu luciditate (catifelată) spectrul finitudinii, definește coerent atmosfera acestui volum, tras în matrița sonetului. Trăgând și noi linie, vom conchide că infatigabilul Mihai Merticaru, crezând cu tărie în poezie, credincios formulei clasice, se simte bine în cămașa de forță a sonetului, dovedindu-se un poet rafinat, cu un simț rar al construcției, cu o mare limpezime a expresiei.

Florin Tănase

POEME

Florin Tănase

Ce om sunt eu

*Ce bate vântul ăsta-n porți,
Ce-aruncă în ferestre ploaia,
Ne-ascundem după ziduri toți
Și de-aia
Ne șterge viața orice urmă,
Ne-am învățat
Să stăm în turmă,
Să nu-nvăzăm.*

*Ce muzică e aceea care
Se cântă după ce murim?*

*Se zbate sufletul în cărpe,
Nu-i nici un doctor azi de gardă,
S-aprindem lumânări, tu zici,
Să le lăsăm să ardă
Cu lacrimi
Când este prea târziu!
Ce om sunt eu,
Ce om esti tu
Dacă de mici ne îngropăm
Sufletul de viu!*

Cer amestecat cu apă

*Ca o chemare din timpuri vechi
Ne adunăm doi câte doi
Împinși de forțe centrifuge
Și-atrași
De alte forțe noi
De parcă-am fi
Cumva sortiți
De sânge,
Ne-mpovăram suflet pe suflet
Și ne cărăm precum titani
Sortiți cu greutate
Să urce și să coboare
Tot mai bătrâni
Tot mai senili
Ca două entități abstracte
Și în același timp
Umane întruchipări*

*De viață,
Și el și ea
Și eu și tu
Un amalgam
De cer amestecat cu apă
Deosebiți
De-asemănări*

Cum să te vindec...

*Cum să te vindec
Când eu nu mă pot vindeca,
Abia de îmi amintesc
Visul
Din care m-am desprins cu greu
Cu palmele transpirate
Mângâind iluziile culcate
Alături pe pernă,
Mă îmbrac în alb
Dar nu sunt îngerul nimănui
Nici doctor pentru vreo suferință,
Hainele-mi sunt doar pansament
Pentru urmele și semnele
În piele.
Cum să te vindec
Zic
Când eu nu mă pot vindeca
De propria mea nebunie
În care cred
Și totuși sunt
Fără de credință.*

Inima

*Inimă din praf și pulberi,
Oxygen, oxid de fier,
Săruri și-amintiri induse,
Toate lacătele puse,
Tot ce-i rău și bun
Ce-i mort și viu
Ce e iubit și neiubit,
Loc de îngropat trecutul,
Creatorul Și Groparul,
Demonul imaginar
Lângă altul efemer,
Sânge cald, vindecător,
Cu matrici de nepăsare,*

*Inimă,
Azi nu bate.
Vreau să îmi respecti tăcerea
Gândurilor sfărâmate.*

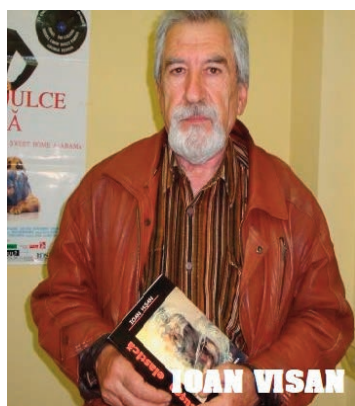
Oameni de carton

*Se prăbușesc cetățile interioare,
În subterane înguste
Se scurge viața
Prin rețele decantoare
A mizeriei fiecărei zile
De care ne spălăm
În fugă.
Plutesc nori
Încărcați cu rugăciuni contaminate
În monoxid de carbon
Și au acoperit
Trei sferturi de soare,
Ne luminăm cu lumina
Farurilor de xenon,
Iluminați suntem
În țara oamenilor de carton.*

Măcinări

*Macină-n suflet
Durerea
Dorul,
Iubirea
Pe brațe
Rece o simt,
Năluca unei năluciri
Ce-aduce puțin
A anotimp prematur
Cu vise crude
În ochii verzi.
Macină-n suflet
O moară stricată
Și nimeni-aude,
Morarul
Pe jumătate e surd
Pe jumătate orb,
Creatură lăsată
Să-mpărăștie pe răni colb
Ca să pot să adorm.*

Prezentare la cartea lui George Bâgiu Secăreanu *Rătăcit printre amintiri*

Ioan Vișan

În cartea sa, „Rătăcit printre amintiri” – editura Bibliotheca, Târgoviște, 2018 – poetul George Bâgiu-Secăreanu adoptă o linie clasică a lirismului, rafinează expresii și redescoperă în spațiul autohton resorturile

intime ale mitologiei satului și evident ale frumuseții ritualurilor acestuia născute prin preajma conacelor boierești: „Am vizitat bătrânele conace/ În care se-adunau marii boieri/ Și stareții cu negre comănace.../Anii-au trecut de parcă a fost ieri” (Istorie, p9) . Poetul ne apare ca un vrednic explorator și constructor exersat al universului rural și al fondului său arhaic. Vizează marea dragoste pentru tradiția zonei subcarpatice a Prahovei, dar și dorința de a o păstra, cât și regretul că puțini sunt aceia care se mai preocupă azi de transmiterea către generațiile viitoare, a acestor valori, (poemul „Grija urmașilor”, p 52).

În acest început de secol al disputelor ideologice până și în perimetrul artei, teoreticieni ai subversiunii sau revoltei, poezia lui George Bâgiu-Secăreanu vine spre cititor ca o binecuvântare la matricea unor sentimente ce ard încă în sufletul satului românesc.

Pe poetul cu atitudinea sa non-citadină, nu-l ispitește deloc poezia curentelor lirice avangardiste, nici speculațiile critice intelectualiste despre acestea, George Bâgiu-Secăreanu păstrează vie linia clasică printr-un discurs poetic plin de candoare și presărat cu acel tragism irizat de revoltă, scăldat în lumina verde a pădurii și a pășunilor prahovene.

Dacă ne gândim doar la costumele populare românești, despre care academicianul Mircea Malița

spunea cândva că e un monument ce ar sta ca valoare artistică, „în linie cu piramidele egiptene sau cu catedralele gotice franceze”, are acest drept pentru că este o probă adusă la maturitatea existenței unei civilizații încheiate, ne scoate din perimetrul artei și ne aduce în acela al istoriei.”

Poezia, deși construită pe schelet clasic, pare ușor modificată în sensul că e supusă unei individualități firească absorbită de realitatea zonei în care autorul s-a născut. Acest fapt conduce la un act meditativ în care nimic nu rămâne abandonat misterului.

Cinstea și noblețea țărănească este punctul forte al poemelor lui George Bâgiu care face încercări reușite de a da vieții prezente în desfășurarea ei firească, același curs tradițional și împotriva uitării: „Vreau ca urmașii-n suflet să adune/ Trăiri puternice, cuvânt de mulțumire/ Să facă pentru ele cu iubire/ Icoane care fac câte-o minune” (Omagiu, p.87)

Poemele înregistrează reacții spirituale cu certitudinea contribuției proprii a autorului prin diverse conotații autobiografice. Ca bun strateg al firescului, George Bâgiu include în poezie și date de jurnal existențial: copilăria, adolescența, maturitatea, toate alimentând cu grijă imaginarul poetic. (Aș vrea, p.17)

Neliniștit, poetul pare captat de revelarea propriului Eu, a Eu-lui profund, dovedind cunoașterea universului rural în profunzime. Convingerea că poezia trebuie să se mai întoarcă și spre realitatea lucrurilor este prezentă în memoria afectivă a poetului care îi conturează universul propriu întoarcerii la matcă: „Aș vrea să fiu copil din nou acasă,/Lângă părinții mei demult plecați.../ Mă bucuram de-o dragoste aleasă/ că eu eram mezinul între frați/(...)/ Să-mi pună mama cozonac pe masă/ Era atâta de frumos, de bine,/ Aș vrea să fiu din nou copil acasă.” Anaforă p.59)

Materialele poetice: soarele ,satul, anotimpurile, mama, casa părintească, păsările, copacii, pășunea, pădurea, țărani, viața, moartea, iubirea, speranța, toate fac din discursul liric, omogen și inteligibil, ca poetul să fie strateg al firescului.

Lucid și sentimental, George Bâgiu confirmă condiția omului marcat de lecturi și experiențe serioase prin care vede lumea satului cu ochiul ciclop al inițiatului.

Conștient că tradițiile, obiceiurile și meșteșugurile reprezintă identitatea unei națiuni și că această sumă de valori s-a născut la sate, George Bâgiu cântă în cartea sa transmiterea mai departe a acestor moșteniri culturale. Iar zona cântată se poate mândri cu o astfel de moștenire pe care poetul o valorifică literar cu o credință autentică.

OMUL DE CULTURĂ EUROPEANĂ ÎN VIZIUNEA LUI CONSTANTIN NOICA

Gabriela LUNGU

Constantin Noica este unul din puținii cugetători contemporani care a pus problema omului în hățișul contradicțiilor generate de pluralitatea culturilor Europei(și ale lumii) și globalitatea civilizatorie a erei tehnicii planetare. Încă din anul 1938, în eseu Omul contemporan și viitorul, filosoful conferenția că Omul de azi este: unul care nu se sinchisește de viitor; unul care nu crede în viitor(...). Viitor, nu-i așa, are omul care visează, care năzuiește, care vrea. Viitor are viitorul. Omul contemporan e obosit.

Filosoful nostru imputa omului contemporan faptul de a fi uitat de sine, de a se ocupa de orice din exterioritatea sa, numai de a nu se ocupa cu adevărat de sine, de a nu iubi viitorul. În preajma celui mai devastator război care se pregătea demonice în lume, tânărul cugetător dădea schița unei contradicții esențiale ce măcina proiecția către viitor și posibil a individului uman: Viitorul înseamnă creștere tăcută. Omului de azi îi place zgomotul, infernul, orașul – poate, adică sigur, pentru că are anumite goluri lăuntrice de umplut. Viitorul mai înseamnă inițiativă, răspundere. Omului de azi nu-i place răspunderea; ci, cufundat în mijlocul maselor, al colectivităților, înțelege să nu răspundă la nimic, să treacă vina asupra tuturor. În sfârșit, viitorul mai înseamnă singurătate. Ești singur înaintea propriului tău viitor. Iar omului de azi nu-i place singurătatea.

Această exigență a prezentei responsabilități în fața viitorului, de care au vorbit atâtea mari oameni ai secolului XX, un Sartre, un Camus i se revela și lui Noica, precum un imperativ categoric. Filosoful își pune întrebarea - cu aceeași

responsabilitate umanistă - încotro merge cugetul contemporan și răspundea, pornind de la trăirea convingerii că omul e o ființă care se rușinează, prin câteva argumente perene, ca acestea: ... trebuie să ieșim din turmă, trebuie să ne întoarcem la om (...) la fii tu însuși, fii cât mai mult tu însuși (...) despre noi, despre fiecare dintre noi e vorba, știm bine asta (...) oricât de neputincios ar fi spiritul nostru, noi putem trăi în el, adică ne putem întreba mai mult, ne putem adânci mai mult, desăvârși mai mult.

Umanismul concret al lui Noica poate fi un umanism al răspunderii față de individ, colectivitate, dar și față de națiune și umanitatea epocii actuale. În anii 40 Noica scria un articol de răsunet, Celălalt umanism, relevând de ce este atâtea nevoie în lumea de azi. Noi avem nevoie, în lumea de azi, de o expresie care să califice adâncimea omului în sine și, calificând-o, s-o unifice și s-o organizeze.

CONSTANTIN NOICA

Dacă umanismul izvorăște din dorința omului de a se regăsi pe sine- cine are mai multă nevoie de a se regăsi decât omul de azi, risipit de atâtea cunoștințe, de atâtea tehnică, de atâtea nădejdi dezamăgite și primejdii neocolite? Dacă vrem să însemne depășire – nu omului de azi îi e necesară depășirea umanistă, omului de azi înfrânt, umilit de timpurile pe care singur și le-a pregătit incapabil fiind măcar să-și prevadă dezastrele, pe care cu atât de subtilă inconștientă le-a pus în practică.

În fața dezastrelor istorice, umane, sociale și individuale - ale vieții sale trăite sub crugul atâtor constelații potrivnice, Noica a coborât din înaltul filosofiei pure, a urcat iarăși acolo, menținând, viguros și

constant, echilibrul spiritual între : cum e cu puțință ceva Nou și umanismul viu al veacului.

Acest umanism al lui a fi, complementar celui al lui a face își centrează atenția asupra militantului, a luptătorului pentru care : Idealul oricărei elite conștiente nu e să facă altă lume: e să fie altă lume. Omul de azi nu se mai așază față de lume, ci în lume. El este lumea, și o pune neîncetat în mișcare, odată cu propria și neodihnită sa înnoire.

Convingerea întremătoare a întregului edificiu filosofic nicasian este, ca și aceea a filosofului existențialist francez Gabriel Marcel, că a fi trebuie slujit, nu contra, dar complementar lui a avea. Tânărul filosof își contura umanismul său ca pe un program creștin nedisimulat: Ceea ce așadar descoperim astăzi poate este, dincolo de inteligența ucigătoare de viață, tocmai viață. Împotriva tiraniei prelungite a inteligenței s-a putut ridica, în ultimul timp, viața brutală și elementară. Nu suntem azi în măsură s-o judecăm și s-o osândim. Dar cine are ceva mai bun de adus, să aducă: și va fi o viață mai înaltă, dar tot valorile lui a face. Ne-am trezit astăzi însetați de valorile lui a fi. Cândva, când setea aceasta își va găsi o albie, vom înțelege mai limpede, poate, că viața nu suprimă inteligența, ci o întemeiază cu adevărat, așa cum a fi nu interzice pe a face: îl susține.

Vocația europeană a românescului l-a urmărit pe Noica o întreagă viață de cultură și filosofie, fapt dovedit și de construcția unui Model cultural european publicat, de altfel, sub titlu latinesc De dignitate Europae. Lucrarea este o reflecție filosofică asupra culturii europene formulată cu diverse ocazii între anii 1986 și 1987, în reviste precum Ramuri, România Literară

De ce a simțit Constantin Noica nevoia unei reflecții asupra culturii europene, când încă mai avea vreme să încheie, printr-un tratat de logică, articulațiile unei ontologii redutabile? Ce resort l-a făcut pe acest filozof să părăsească poziția unor considerații lucide cu privire la sintaxa aventurii individualului în orizontul ființei, pentru a perora, în cu totul alt orizont, pe teme secunde de antropologie culturală?

Plonjând în propriile sale neliniști, adâncind propria sa interogație, Noica

află însăși esența filosofiei - sedus de o idee, în cucerirea ei nu ești nicodată singur - regăsești întotdeauna căile altora. El urmărește povestea ființei acolo unde ea s-a spus în mod exemplar. Și unde oare s-a spus mai bine povestea ființei dacă nu în Dialogurile lui Platon și Metafizica lui Aristotel, în Confesiunile Fericitului Augustin ori în Summa Sfântului Toma, în Leibnitz ori Descartes, Kant sau Hegel - adică nici mai mult nici mai puțin decât în cultura europeană.

Ca atare, meditația nici nu putea începe, nici nu putea sfârși fără să fi întreprins un proces de intenție culturii europene. Fără această confruntare cu marile spirite, fără o evaluare profundă a conceptelor fondatoare, metamorfoza interioară, pe care autorul nostru a suferit-o, n-ar fi fost posibilă - așa cum o va spune chiar el: Dacă nu ești un individual-general, nu ești nimic; te preia statistica.

În Jurnal de idei, Noica spunea:... obsesia mea este de a reabilita individualul, dar nu ca individual stingher, ci ca individual investit de puterea generalului[10]. Despre ce individual să fie oare vorba? Nu cumva despre individualul uman, iar la limită, chiar despre homo europaeus? Strivit de cele trei puteri anonime: natura, istoria și masele, individualului nu-i rămâne decât un destin copleșitor. Așa încât tot efortul său mental, întreg eșafodajul ideilor sale se înalță ca un răspuns la întrebarea: ce poți să faci atunci când totul în jurul tău se destramă?

Cultură - va spune Noica. Singura formă de a lupta cu destinul este să dai un sens, să dai o direcție căutărilor tale, să te lași pătruns, structurat de acea idee din interior până în momentul în care ajungi cu toată ființa ta să întruچیپی însăși ideea, să devii una cu ea, să devii regulă. Substanța relației dintre individual și idealul său este însăși alegerea.

Constantin Noica știa foarte bine că: Avem în noi un principiu al ordinii și al ordonării - (care este) spiritul -, dar (pe care) nu știm sau nu vrem să-l folosim. Omenirea ar putea fi reformată dacă schimbarea ar începe de la elementul edificiului, de la calitatea cărămizii, așadar de la edificarea individului - (prin cultură) [11]. Fiindcă individualul, omul, nu este de la sine înzestrat cu înțelesul ființei, el nu rânduiește lucrurile la locul lor și nici nu le duce la împlinire, în chip obișnuit. Doar prin cultură capătă investirea de a deosebi în sânul realității și de a rândui ceea ce a văzut.

Cultura însă nu are nici ea această virtute până la capăt, dacă nu e susținută de o conștiință filozofică. După cum omul se pierde, fără sprijinul culturii, în meandrele firii sau în devenirea oarbă a vieții istorice, cultura se pierde și ea în diversul materialului sau al sensurilor ei, dacă nu capătă, printr-o conștiință filosofică, investirea de a ridica lucrurile la prototipurile sau ființa lor. Teoretizând virtuțile culturii, Constantin Noica circumscrie realitatea dinamică a proximității. Între noi și visele noastre, între ceea ce suntem și ceea ce vrem să realizăm cu propria ființă, stau alegerile pe care le facem. Între noi și idealul proiectat se creează o tensiune, un spațiu ce ne este deopotrivă mediu și mediator. Vehiculul ce servește parcurgerii distanței dintre proiect și materializarea lui este însăși cultura. Bunăoară dintre toate culturile numai una a fost capabilă de a se ridica deasupra statisticii. Doar una a fost capabilă să dea arhetipul, a educat și educă în continuare tot globul, după cum tot ea a descoperit restul lumii, iar nu restul lumii pe ea. Mai mult încă: nu numai civilizația, ci chiar cultura ei educă dinăuntru alte lumi și rase... Misterul ei este de a nu avea mister, deci închidere în sine, așa cum au dovedit că au culturile mai împlinite din trecut, chiar grecii, cu unele oracole și mistere ale lor.

Când Noica se decide să facă o radiografie condițiilor de posibilitate a existenței culturii europene, întrebarea pe care și-o pune cum a reușit o cultură ca cea europeană să facă față istoriei? Cum de-a izbutit să supraviețuiască suprimând orice stigmat al unei viitoare morți?

Capabilă de o diseminare profundă la nivel global, cultura europeană face din modelul său unul demn de urmat, pe baza felului ei de-a fi. Ceea ce configurează din interior variațiile celorlalte culturi vine tocmai din esența culturii europene. Și ce este acest ceva care vine dinspre Europa? Modul în care s-a așezat în fața istoriei, felul în care a soluționat anumite conflicte, nelinești.

Nu e semnificativ pentru spiritul european, faptul că nu se sperie de eșecuri? Ca în Biblie, unde cu înțelepciune a fost integrat Ecleziastul, care părea să zădărnicească totul, dar lăsa intact totul, așa au venit acum un Nietzsche și după el alții, care să-și închipuie că dinamitează lumea cu adevărurile tunate de ei. Iar lumea le-a răspuns liniștit: che bella voce!

Dar întrebarea cu care Noica proiectează cultura europeană pe fundalul ontologiei sale sondează un alt

tip de adâncime. Cu această întrebare și răspunsul care o însoțește, Noica deschide cu adevărat drumul către ceea ce dorește să demonstreze și anume că există o cheie paradoxală între două nivele - ontic și ontologic - de natura închiderii care se deschide. Ea sună cam așa: Ce anume opune cultura europeană la o așezare față în față cu celelalte culturi?

În primul rând o suprastructură - adică schimbarea raportului dintre om și natură în favoarea celui dintâi. Această polarizare asimetrică s-a petrecut cu ajutorul excepțiilor ce-au pretins nu să lărgescă sau să extindă regula, ci chiar s-o răstoarne pentru a o supune.

În al doilea rând o cunoaștere rațională, capabilă să preia în sine și ceea ce-i este funciar diferit - în speță iraționalul. Alteritatea recuperată în cadrul sistemului, fără rest, nu mai poartă chipul străinului, al lipsei de structură ci chiar marca fecundității.

În al treilea rând o superioară organizare științifică și tehnică de viață, cu lărgirea existenței și cunoașterii proprii prin istorie.

Și nu în ultimul rând orizontul deschis, ca o limită care nu limitează, până la ieșirea prin creații din timpul istoric. Sensul oricărui act creator este de a suprima pe de o parte limita, iar pe de altă parte distanța dintre locul în care se află creatorul și punctul zenital al veșniciei creației sale.

Reflectând lucid asupra interogației: Ce înseamnă să fii european?, Paul Valéry circumscrie, plin de rafinament, dar cu un extraordinar realism, sufletul Europei.

Acolo unde numele lui Cezar, Gaius, Traian și Vergiliu, acolo unde numele lui Moise, acolo unde numele lui Aristotel, Platon și Euclid au o semnificație și o autoritate simultană, acolo este Europa. Afirmția lui Valéry e remarcabilă prin sugestia pe care ne-o face la nivelul percepției lui homo europaeus ca distinct în orizontul global.

Omul Europei nu se definește prin rasă, nici prin limbă, nici prin obiceiuri, ci prin cultura sa, prin sufletul său. Or sufletul său este acolo unde-i sunt și reperele. Purtător al unor mărci culturale indelebile, homo europaeus s-a aflat mereu în orizontul marilor teme. Aflată între om și aspirațiile sale, cultura s-a dovedit proteică - un adevărat pat germinativ - un mediu în care nu știi cine dă și cine primește, un mediu căruia i se potrivește orice lege și nici una.

CIORAN - ÎNTRE CONFUZIE ȘI DEZNĂDEJDE

Daniel IONIȚĂ

Popularitatea crescândă a studiilor despre EMIL CIORAN în mediile academice din lumea vestică (Daniel Ioniță. Rășinari – Sibiu – 11 mai 2019)

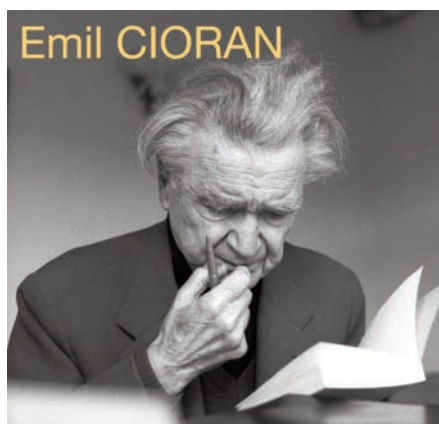
De ce, parcă din senin, a devenit Emil Cioran – (1911-1995, filozof român stabilit la Paris după al doilea război mondial, promotor al disperării și nihilismului, al naturii umane fără speranță în opinia lui), scrierile lui, viziunea lui despre lume – atât de populară în cercurile academice ale vestului, în universități, în studiile doctorale din America, Australia, Canada, Marea Britanie – părți ale lumii anglo-saxone (cu care sunt familiar)? Pentru noi românii care trăim în afara țării, acest lucru este palpabil. Sunt cel puțin câteva lucrări de doctorat în Australia pe tema scrierilor lui Cioran în contextul geopolitic curent. În urmă cu 10 ani nu era nici una.

Pentru că numele meu și locul nașterii (București, România) se află în baza de date al uneia din universitățile australiene - fiind lector și conducător de lucrări

(chiar dacă nu în domeniul filosofiei ci al Comerțului), am început să primesc întrebări despre Cioran... Și a trebuit să fac două lucruri

1. Să citesc Cioran. Să văd ce a vrut (plecat din România în 1980 la 20 de ani, nu fusesem expus la ideile lui, deși știam despre el.)

2. Să înțeleg de ce a devenit Cioran aproape peste noapte atât de interesant, pentru ca programe doctorale din universități din îndepărtata (de Europa) Australie, dar și USA și Marea Britanie, să dorească să-i cerceteze scrierile.

3. În mod mai specific, ce interes reprezintă Emil Cioran și viziunea lui în relație cu situația geopolitică din ultimii ani, care face ca studenți de doctorat în domeniul filosofiei, dar, și asta mi se pare interesant, al studiilor de politică internațională – să dorească să-l înțeleagă, să-l aprofundeze ?

Înainte de a răspunde la aceste întrebări, trebuie să distilez în sumar viziunea lui Cioran despre

lume și viață, sau cel puțin înțelegerea mea. Îmi cer de la început iertare specialiștilor care i-au studiat lucrările în profunzime. În mod necesar – am încercat să ajung la ideile de bază, și sunt sigur că am unghiuri moarte – dar în contextul curent – nu asta e important. Fiindcă nu prezint aici viziunea mea, ci o explicație a interesului cadrelor universitare și studenților care-l caută acum pe Cioran.

În esență Emil Cioran nu este deloc convins că problemele, crizele esențiale ale omenirii în decursul istoriei, și mai ales cele contemporane cu care era familiar (WW2, Nazismul, Stalinismul, criza potențialei distrugerii planetare datorită bombei atomice etc) – Nu credea ca toate acestea se datorează vreunei ideologii sau a alteia, vreunor vederi politice sau filosofice X sau Y – cu alte cuvinte printr-o explicație sistemică. Mai degrabă, concluzionează Cioran, marele vinovat al relațiilor tensionate dintre oameni, diferite grupuri de interese, națiuni chiar, lipsa de empatie, de a lua în considerație în mod constant și interesele celuilalt – toate acestea se datorează în mod simplu naturii umane inerent îndreptate spre distrugerea de sine – egoiste, al unui „păcat original” zice el , cu toate că nu era de loc religios.

Bomba atomică, scrie Cioran, nu este rezultatul primar al evoluției științifice. Este mai degrabă rezultatul normal, logic, al naturii umane, al faptului că omul

se auto-distruge încă de la naștere. Cioran consideră societatea liberă, liberală, democratică – ca pe o aberație de scurtă durată, care curând se va transforma în echilibrul mult mai durabil al unei dictaturi, al unui totalitarianism, al „dictaturii sabiei”. Iar acum în 2019, când vedem descreșterea rapidă a libertăților în lumea „progresivă” vestică e greu să argumentăm împotriva vederii cioraniene în acest domeniu (în ciuda motivelor raționalizante ce for fi date pentru această descreștere – drepturile minorităților, anti-discriminarea etc - motive pe care Cioran le-ar ataca în mod vehement).

Pentru Cioran problema nu sunt nici Comuniștii (pe care-i disprețuia), nici Naziștii, nici Mao, și nici pozițiile ideologice diferite ale acestora – acestea nu sunt decât prétexte. Nici liberalismul capitalist, sau „poziția progresistă” a stângii, nu prezintă, după Cioran, mai multă credibilitate pe termen lung. De ce? Fiindcă, după Cioran nu contează ceea ce credem, sau credem că credem – fie că suntem cu religie, fără religie, comuniști, capitaliști, social progresiști, naziști etc. Pentru el problema nu este una de sistem, nu este o problemă sistematică, de program sau de ideologie mai mult au mai puțin bine definită și/sau aplicată. Ci problema se află în interiorul fiecăruia din noi, în natura noastră umană – aplecată spre distrugerea de sine, thanatosul lui Freud.

Fast-forward la ultimile două decenii. După 11 Septembrie 2001, am avut războaiele din Golf, Ruanda și genocidul de acolo, avem acum Yemen (unde au murit deja aproape la fel de mulți ca-n Ruanda, dar nimănui nu-l pasă), avem Sudanul, avem problema Orientului Mijlociu (la care nimeni nu mai vede o soluție – o poziție

foarte Cioraniană de altfel), avem distrugerea unor țări precum Siria, Egipt, Libia. Iar în minunatul Vest, luminat și plin de libertate, avem un sistem politic, cel America – cu Democrației, găunoși MORAL, și cu un președinte egomaniac și periculos, iar în Europa avem parte de o dezmembrare (BREXIT) de valuri uriașe de imigrare dinspre Africa și Asia – care au început să ducă la radicalizarea spre extrema dreaptă (foarte periculoasă) a unei părți crescânde a populațiilor europene – de la Ungaria, la dominația drepte în Italia, la problemele din Austria, la Franța etc.

Apoi avem problema Chinei. Am lăsat-o la urmă pentru că este probabil cea mai gravă – ținând cont de escaladarea, tensionarea relațiilor Chinei cu vecinii, și în special cu cealaltă mare putere, Statele Unite, și de asemenea revenirea Chinei la un totalitarianism feroce cu persecuții drastice a oricărei forme de disidență, fie politică, etnică sau religioasă. China este convinsă că acest secol va fi, sau a început deja să fie – secolul Chinez.

Dacă Cioran ar fi azi în viață ar fi exclamat poate „Păi nu v-am spus?” Sau poate nu ar fi exclamat, ar fi fost de ajuns o privire penetrantă tipică a lui – ca să ne dăm seama ce gândește... În acest context – anumiți academici, ici și colo, au început să caute răspunsuri dincolo de dogme, de mème și ideologii, de programe sociale, de teoria sistemelor – și l-au descoperit astel pe Emil Cioran – care, de pe paginile sumbre ale scrierilor sale - abordează problema din punctul de vedere al naturii omeneste, și al propensității, dispoziției acesteia spre autodistrugere, pentru care nu vede o soluție.

Sigur, Cioran nu este primul care o face, dar este poate cel mai elocvent, și cel mai coerent. Textele sacre – Biblia ne spune că, citez „Inima omului este nespun de înșelătoare și de deznădăjduit de rea. Cine poate s-o cunoască?”. Ca o paranteză aici, fiindcă am amintit de Biblie, Cioran nu este religios, deși nu este nici pe de-a-ntregul ateu. Cioran nu abordează o soluție, fiindcă sincer fiind, nu vede o soluție. Din perspectiva noastră, a mea, cea creștină – eu văd o soluție. Tocmai datorită acestei naturi umane care este gata să apese butonul autodistrugerii (personale ca și la scară largă a planetei) în orice moment – Dumnezeu s-a întrupat și a devenit om, pentru a ne arăta calea divină a altruismului, a sacrificiului de sine, a iubirii adevărate față de aproapele, față de Dumnezeu, față de noi înșine. Închid paranteza.

Concluzia interesului academic crescând (și de la universități la politicieni și la media este numai un pas) pentru Cioran este tocmai această realizare că, e posibil ca Cioran să fi avut dreptate. Că problemele omenirii la nivel geopolitic se datorează în principal nu sistemelor și ideologiilor, ci a naturii umane.

Pentru Cioran, sistemele, ideologiile, partidele politice, guvernele – sunt simple elemente de raționalizare. Nu sunt raționale, ci simple raționalizări ale unor instincte egoiste, ale răului, ale auto distrugerii. Cel puțin aceasta este ceea ce am găsit, meditănd la crescânda popularitate a studiilor scrierilor lui Emil Cioran în universitățile din lumea vestică, din țările dezvoltate.

MONAHIA MINA HOCIOTĂ

Vicu MERLAN

*„Monahia Mina Hociotă
Reconstituirea unei icoane de om”*

Autori: Dragoș Lucian Curelea și Daniela Curelea

Lucrarea *Reconstituirea unei icoane de om: Monahia Mina Hociotă*, a profesorilor sibieni Dragoș și Daniela Curelea, apărută la Editura Andreiana din Sibiu, în anul 2018, este prezentată de autori ca fiind o contribuție la o posibilă monografie. Cartea apare cu binecuvântarea IPS dr. Laurențiu Stereza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, fiind dedicată tuturor celor care s-au jertfit pentru România, cheazășia ființei lor fiind temelia neamului românesc. Are 105 pagini, fiind structurată pe două mari capitole. La finalul lucrării întâlnim o anexă fotografică a monahiei Mina Hociotă.

Încă de la început pr. Constantin Neculai, pune în evidență icoana unei femei înviate, iar Cuvântul Înainte este cristalizat de drd. Mihai Octavian Groza.

În Capitolul I autorii prezintă un Orizont Istoriografic, prin care au trecut în revistă cercetarea corespunzătoare cu privire la viața, realizările și faptele monahiei ofițer Mina Hociotă, pe baza unor scurte articole și un film de prezentare. Prețioase date au fost publicate în periodicele vremii precum: *Viața Monahală*, *Apărarea Patriei*, *BOR* etc, cât și referiri tangențiale în unele lucrări religioase de referință precum: *Biserica Ortodoxă Română între 1885-2000* a lui Alexandru

Moraru ș.a. *Monahia Mina Hociotă*, cu numele său de mireană: Marina, a participat în prima linie, în Primul Război Mondial, apoi în calitatea sa de monahie-sublocotenent și la cel de-al Doilea Război Mondial.

În timpul luptelor din Primul Război Mondial, maica Mina a fost împușcată, dar a supraviețuit. Pentru acest fapt i s-au dedicat mai multe studii: Victor Neghină, O sislișteancă pe Frontul de la Mărășești; Petru Pinca, Maica Mina Hociotă (1896-1977), o eroină a monahismului și neamului românesc etc.

Toate aceste studii, au servit la aprofundarea informativă în lucrarea *Reconstituirea unei icoane de om: Monahia Mina Hociotă*, a profesorilor sibieni Dragoș și Daniela Curelea.

Cunoscându-i, am constatat, o abilitatea introspectivă în manipularea informală a tuturor datelor, o curiozitate împinsă la extrem față de fenomene și fapte, față de spiritul de sacrificiu pe care unii înaintași le-au promovat, din dorința arzătoare de a fi modele vii patriotice în Transilvania.

Lucrul în arhive, munca de teren informală, le-au dat satisfacția de a finaliza multe lucrări cultural-spirituale, fiind astfel printre puținele cupluri transilvănene, ce au aspirații intelectuale progresiste, spiritual patriotice, fiind unul din puncte forte ale acestora.

Am observant în gesturile și efervescența patriotică a cuplului Curelea, o îmbinare armonioasă dintre dorul de glie și spiritualitatea profund creștină, spiritualitate ce-i apropie și mai mult de esența Adevărului Unic.

Prin aprofundarea studiilor privitoare la monahia Mina Hociotă, autorii Dragoș și Daniela Curelea, au empatizat cu starea de sacrificiu a călugăriței, cu trăirile hristice ale acesteia, cu tăria de caracter și puterea de autodepășire.

Căutările interioare, starea de sacrificiu, noblețea, dăruirea necondiționată, toate la un loc au fost factori mobilizatori a unui suflet către Desăvârșire. Dragostea necondiționată, abandonul total față de semenii, sunt strategii intrinseci în căutarea Desăvârșirii. Modelul cristic a monahiei Mina, i-a contaminat pozitiv pe cei doi autori, mărindu-le aspirația de a căuta atât în afara lor, dar mai ales în interiorul lor, liniștea sufletească, având ca instrumentar barometrul lăuntric în decelarea faptelor zilnice.

Exemplul viu de dăruire și abandon, în slujba semenilor, reprezintă unicitatea ființei spre o cale sigură de desăvârșire spirituală. Aceasta s-a putut percepe cu mare ușurință în atitudinea grandioasă, inspiratoare, de un echilibru lăuntric maiestos, a ceea ce s-a demonstrat din viața și faptele monahiei Mina Hociotă.

VREMURI TULBURI

*aș vrea să fiu ce n-am mai fost – o viață prizărită
puhoi – mașinile-mi găsesc o bravă meningită
îmi vreau izvoarele-napoi – iar munți să ardă cerul
zeu al pădurii-aș vrea să fiu – ochii-mi topească fierul*

*cu răcnet speriat-am nopți – când zilele muriră
stele ciumate tot cădeau – regii nu mai respiră
asfalt – cu limba – mestec azi : cuvinte expiară
au fost – cândva – o Carte – Bolți : Cânturi se sufocară...*

*...nu mai jucați lumea la cărți – căci zeii pierd într-una
și-odat' cu ei – în fund de-ogrăzi – ne seacă și Fântâna...
sub scoarță de copaci intrai – s-ascund comoara sfântă*

*dar derbedeii de prin cer – lacomi – mă iau la trântă...
...nu mai cresc frunze și nici flori – în lumea prădută
bântuie – pe colnic și-n nori – crima – la braț cu-ispita...*

LAMENTARE ZADARNICĂ

*mă îndoiesc că-n tot acest talaz
mai e vreun zeu care să fie treaz
iar dacă Dracul este dumnezeu
da - l recunosc – și-mi pare-atât de rău...*

*îmi pare rău c-am acceptat să fiu
iar gândul de-a nu fi – venit-a prea târziu...
îmi pare rău c-am pierdut vremea ascultând
în loc să le zdrobesc – pe toate – rând pe rând...*

*îmi pare rău că moartea n-am ucis
când m-a drogat cu harul ei de scris
îmi pare rău că n-am dat lumii foc*

*prefăcând - neamuri după neam - într-un chiștoc...
...dar e-n zadar această lamentare :
bag capu-mi – prea încins – într-o căldare...*

MĂ COC SUB SORI ȘI LUNI NECUNOSCUTE

*mă coc sub sori și luni necunoscute
spre țărături noi nechează vechea-mi luntre
popoare mii au dispărut în timp :
zeii s-au strâns – și-s singuri în Olimp...*

*păsări și îngeri se-amestecă-ntr-un frunze
fără de rut și fără de lehuze
iar fericirea-ncape-ntr-o alună :
o-nhaț – pe loc – și-o răstignesc pe strună*

*nu sunt străin – doar singur și melodic
moartea mi-am omorât-o-n mod parodic
să fii comod – tu – zeul dizident*

*să-ți crească flori în palmă – nu trident...
...ucisu-mi-am prietenii cu Armonie :
deci pot să port – pe ramuri – orice pălărie !*

ABIA MAI POT AMESTECA LA UMBRE

*abia mai pot amesteca la umbre
să pară – unora – că-s Slove-Călăuze...
dar de citiți – apoi – în ape și în vise
vor crește - n voi – nevoi de morți – prescrie...*

*Toiașul Misticii Lui Hermes abia îl mai târăsc
abia mai văd cum se-implinesc în constelații
cele ce-aici n-au pașaport ceresc
și se dedau la fraude și migrații*

*mă bucur – însă – infractor de sfinți
că-i pot menține-n umbră pe Părinți
iar amintirea lor să n-o mai tragă-n zar*

*trimișii vreunui mlăștină cezăr...
...prefer bolire încă de la-Adam
decât să par Erasme din Rotterdam...*

Iașul tinereții

Paul Leibovici

Cartierul „Căruțașilor” a fost prima cunoștiință a mea cu vestitul și veșnicul tânăr „Iași”. De altfel, după ce am traversat podul de lemn, pe sub care treceau lin apele, nu prea limpezi, ale Bahluiului, pașii se îngropau în bortele străduțelor cam înguste și întortocheate. Casele mi s-au părut cam pe aceeași măsură. Unele aveau în față garduri din șipci de lemn - cam negricioase, fapt care desemna bătrânețea acestora, ascunzând în spatele lor case cu acoperișuri ori de șindrilă, ori de tablă pe care ici-colo erau semnele unor rădăcini de un verde brumăriu. Gospodinele harnice aranjaseră în fața prispelor de la intrare oale de lut din care fișneau căpșoarele unor plante care dădeau să îmbobocească. Printre bolovani albi, prundișul răspândit cu îndemănare de un vernil strălucitor, răsăreau căpșoarele micuțe, vesele ale ghiocilor și albăstrelele „Nu mă uita”. Ba chiar îmi furase privirea și nu mai puțin admirația pomilor cu ramuri tinere, îmbobociți, a căror tulpină era proaspăt vâruiată. Semn, că gospodari se pregăteau de primirea primăverii. Cu toată graba de a ajunge la adresa pe care o promisem de la un fost coleg de breaslă, mă opream din când în când ca să-mi odihnesc palmele obosite în care țineam geamandanul cu fel de fel de boarfe, lenjerie proaspăt călcată, un costum pentru zile de sărbătoare, pantofi cu tălpi de cauciuc - vâcsuiți chiar în momentul ultim al împachetării. Mânerul geamandanului fiind din tablă, își lăsase imprimat modelul pe palma obosită, care devenise de un roșu - maroniu cu dungi adânc înfipite în piele.

Când deodată, dintr-o parte mi-a sărit în fața privii o tablă îngustă pe care erau scrise două cuvinte: Strada

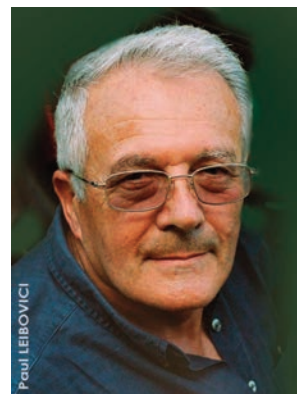
CĂRUȚAȘILOR. Am lăsat valiza de carton să se odihnească, păstrând câte ceva din culoarea autentică „maronie” căci pe ici colo mânerul purta semnele roșietice ale sângelui proaspăt imprimat. Mi-am scotocit buzunarele până ce-am dat de biletul cu scris caligrafic-al bunei mele cunoștințe, „Familia Cilibi, strada Căruțașilor 17 b”.

Din punctul la care m-am oprit ca să mă orientez, nu prea am avut vreo îndoială că am nimerit în cartierul sus amintit. Plutea în atmosferă un miros care, mie ca nou venit, îmi producea o usturime străpungând cu violență deschiderile nasului, și coborând în adâncuri dând imbold poftei de îmbuca câte ceva, dar mă îndemnam să-mi țin gura închisă.

În dreptul gardului vopsit cu var alb, am tras o privire spre fereastra de pe zidul casei. Câteva pătrate de sticlă de geam bine lustruite, încadrate în șipci albăstrui. Portița de la intrare larg deschisă, iar în curtea pavată cu pietriș mărunț se cunoșteau urmele copitelor cailor și nu mai puțin al roților de la cotiuga stăpânului „domnul Cilibi”.

Se vede că stăpâna casei m-a zărit, indentificându-mi intențiile căci, nu apucasem să ridic privirea când zâmbetul viitoare gazde, a cărei păr brunet se lăsa întrezărit de sub broboada înflorată, bine legată în creștet, lăsând deschisă larg fruntea netedă-rozalie. Femeia mi-a luat valiza, iar eu am trecut pragul. Nici n-apucasem să mă recomand, căci întrebările ei îmi străfulgerau creierul și așa obosit după o călătorie cu trenul „Personal” care pe lângă gâfâitul adânc - zgomotos, mai improșca spre compartimente, câte-un val de aer greu suportabil.

-Ești c-am lung... apleacă capul... apoi îmi puse valiza lângă patul acoperit cu așternut alb, proaspăt

înfățat din care parfumul curățeniei mă împinse la o primă frază: Madam... sunteți o gospodină aleasă.

-Lena.. spune-mi pe nume: LENA.

În bucătărie era o masuță acoperită cu o pânză de bumbac de un roz strălucitor, iar pe la colțuri erau brodate buchețele de flori galbene împrejmuite de frunze verzi. Castronul plin cu ciorbă, se vede treaba că era pregătit pentru noul locatar. Lena mă străpunsese cu privirea ei focoasă îndemnându-mă: serviți cât e fierbinte... iar mămăliga e din făina noastră! Când o să poftesti, o să te ducem cu docarul pînă la marginea Iașului unde avem o halcă de pământ pe care cultivăm... În timp ce sorbeam din ciorbă unde plutea și un os cu măduvă împrejmuț de carne. Ochi-mi lăcrămau din pricina vaporilor. Lena pregăti pe o farfurie lunguiață carnea rumenită iar în lingura adâncă de metal se legăna un os înfășurat cu carne, roșcat, fierbinte a căror aburi îmi lăteau nările.

-Ia să ciocnim un păhărel în cinstea noului prieten!! Drept în momentul cu pricina, ușa se dădu deoparte și jupânul casei, o figură de om zdravăn îmi înfruntă privirea și după ce-mi ură: Bun venit, ridică paharul cu vin, în timp ce în cealaltă mînă ținea un boț din mămăliga a cărei parfum mă îndemnă să înfrâng

→ Continuare în pag. 34

Versuri scrise și traduse din italiană, de Luca Cipola

Ancora

*De m-ar călăuzi mâna ta,
n-aș mai fi legat
de ancora asta
ca pe un copil nenăscut.
Timizi poezii
și în lumea asta
sunt pești hăituiți
ce din apă fixează undița..*

*o, de m-ar călăuzi mâna ta
mi-aș lăsa amprente pe nisip
ca să nu prezint imediat urme
și m-aș lăsa să mă duc
unde orzul topește aurul lui
într-o aparență inefabilă
care amestecă un cuib la cerul lui
și leagă iedera de zid
fiindcă trupul tău n-are glas
și glasul ăla n-are sunet
pentru o inimă ce nu poate rezista
la forța unei iubiri fără sfârșit.
O, de m-ar călăuzi mâna ta
și eu aș simți-o..*

Pieva

*Palide și nuanțate primăveri,
un cuib de barză
pe marginea pievei...
E nemișcata desfășurare,
distanțe... timpuri,*

*o, ce cavalcadă!
Tricouri ale învinșilor
pe umerii învingătorilor,
cotă a științei
ce încă departe
nu ne împinge..
Ești ceea ce ești
și n-am frâne, nu,
nu știi despre remedii ulterioare
la voința ta
dar pentru un moment
de pe haina aceasta zdrențuită
să pot eu simți
briza sfioasă
a unui iulie pătat
pe malurile salmastre
ale vechiului Ticino*

→ Continuare din pag. 33

lingura, ca să-i simt gustul, de mi s-au deschis nările. Numai ce Lena răsturnă din ceaun pe placa de lemn, mămăliga din care țâșneau firicele de aburi parfumate. În timp ce înghițeam cu poftă, gospodarul se vede treaba și el înfometat, lăsă să i se strecoare prin deschizătura guri, de unde se vedea strălucirea dinților albi ca zăpada, pârjoala pe care i-o puse nevastă-sa în față. Un muget lung se făcu auzit dinspre curtea unde se aflau grajdul, magazinele, grămezile cu fân proaspăt acoperite de câteva boarfe aruncate la întâmplare...

-Și mînzului io fi fost foame! Rosti jupînul în timp ce își înalță trupul robust, de atlet, și-îmi întinse mâna: eu sunt Marin, bărbatul Lenei și tatăl a doi gemeni: Dan și Dana.

În timp ce-mi aranjam hainele în dulapul din colțul camerei, cei doi gemeni îmi băteau în geam. Desigur, doreau să le dau atenție... să mă joc cu ei prin curte unde erau clai peste grămadă fel de fel de roți de bicicletă, cuburi, cartoane colorate și multe altele!

Timpul nu-mi permitea să zăbovesc ascultând povestirile lui Lena, care între timp își scoase basmaua lăsînd săi se vadă o coadă din părul abundent, clătinându-se peste umeri și spinarea dreaptă a tinerei femei.

Eram așteptat de colegii și prietenii locali. Am pornit-o în grabă, mai ales că clinchetul orologiului îmi dădu de veste că e ora trei după amiază. Neacșu, Cezar și colega Olga mă așteptau în fața Palatului, după cum ne înțelesesem. Era o zi de primăvară ieșeană, nu prea călduroasă dar, luminată de razele solare care dintr-un motiv sau altul ne îndemnară la glume și nu mai puțin la hohote de rîs cu poftă. Neacșu rămase ca pe vremea studenției. Din când în când, arunca câte o vorbă cu haz, o glumă care avea darul să ne descrețească frunțile.

Prima mea vizită la cotidianul local, apoi la revista lunară și la Biblioteca regională. Prin holul larg, împrejmuț de pereți împodobiți cu tablouri, și numeroase statui, era un dute-vino permanent. Acolo am regăsit câțiva din colegii studenției. Și dacă tot ne-am îmbrățișat, fiecare

aduse vorba despre câte o năzdrăvăneală din diversele perioade ale tinereții. Getta, una din fostele colege ne-a invitat să sorbim o cafeluță. Unii au poftit o „ceașcă de șeai (ceai) cu pătrățele de zahar și o lămâie”. Nu de alta dar acele ceasornicului –pendulei arătau orele, șinși și șinși. Cu una, cu alta, din vorbă în vorbă când ne-am ridicat privirea spre acele ceasornicului-pendulei de pe perete, candelabrele în formă de lumânări, distribuite pe pereții rotunjiți, dăseu să lumineze. Se făcea ora plecării. Fiște care își luă ziua bună însoțite de îmbrățișări și cum nu? Pupicuri. Olga îmi pregătise o surpriză: câteva din articolele mele de prin gazetele în care publicasem: Informația Capitalei, Viața Nouă-de la Galați, apoi Tribuna de la Cluj și altele. M-oi fi îmbujorat, mai ales când am simțit apropierea de cea pe care noi o consideram „prima vedetă a anului”. Vedetă? Era și a rămas o „inimoasă” care avea darul de a împărții cu colegii și prietenii nu numai păreri, dar era săritoare la nevoie.

Ne-am dat o nouă întâlnire despre care o să vă povestesc... pe curând!!

HAMLET LA EL SINORE

IOAN POPOIU

„Hamlet reprezintă o tragedie a dragostei, a unei familii..., una filosofică, eshatologică și metafizică, un studiu psihologic zguduitor, o intrigă sângeroasă, un duel, un măcel de proporții, tot ce doriți. Putem alege” (Jan Kott, Shakespeare, contemporanul nostru).

S-o spunem direct: cunoaștem mai multe ipostaze ale lui Hamlet! Mai întâi, este Hamlet, student la Wittenberg, trimis la studii de tatăl său regele, despre care autorul nu ne spune nimic, apoi este cel exilat în Anglia de uzurpatorul coroanei, unchiul său, și putem presupune că exilul său a durat mai mult decât sugerează autorul. În sfârșit, acela revenit în Danemarca, la moartea tatălui său, despre care vrem să vorbim. Întregul text dramatic cuprinde intervalul dintre întoarcerea lui Hamlet în regat și moartea sa.

I

Înștiințat de sfârșitul regescului său părinte, tânărul prinț Hamlet revine în regat și, de la început, atmosfera curții de la Elsinore îl nemulțumește: „Ce searbăd, veșted, rânced și zadarnic / E rostul lumii-ntregi în ochii mei” (I, 2). Mai târziu, va exclama chiar: „Danemarca-i o-nchisoare” (II, 2), iar Marcellus, ofițer de la curte, spune și el: „E ceva putred în Danemarca” (I, 4). Abia ajuns, el află că unchiul său este un ucigaș, care a uzurpat coroana, constatând cu amărăciune: „Nemernicii din Danemarca-ntreagă / Sunt ticăloși sus-puși” (I, 5).

Înțelegem, din primele pagini, că regatul danez este o mare temniță, condusă de la curtea din Elsinore, populată de slujitori obedienți, lipsiți de scrupule, gata să execute orbește orice porunci. În fruntea Danemarcei, transformată în închisoare, se află însuși regele Claudiu, unchiul, căsătorit cu regina celui ucis de el, mama lui Hamlet, un bufon, un tiran și un desfrânat. El este maestrul-păpușar, marele păianjen, cel ce țese pânza în care urmărește să-i prindă pe ceilalți. În marele monolog de la început (I, 2), el se arată capabil să dezlege țiile politice cu țările vecine, trimițând solii și inițiind alte măsuri. Dar sub aceste aparențe de organizator energic, Claudiu se comportă ca un uzurpator, neliniștit de prezența la curte a prințului

Hamlet, nepotul său, căruia i se cuvenea de drept coroana, întrebându-se, nemărturisit, ce urmărește acesta. El îi cere, deși l-ar vrea plecat cât mai departe, să nu se întoarcă „la școală-n Wittenberg”, dorință întărită de rugămintea reginei, mama sa. Nu-i va trebui mult lui Claudiu, suspicios prin definiție, să-și arate neîncrederea față de prinț, mai ales după ce curtenii îl încredințează că „Hamlet nu mai este Hamlet”. El respinge insinuarea lui Polonius că schimbarea lui Hamlet s-ar datora iubirii (neîmpărtășite) pentru Ophelia sau „smintelii” (presupuse) a acestuia: „Altceva clocește-n gând melancolia lui”. El decide hotărât: „Mă tem ca nu cumva să scoată cap / Vreun pui de rău (...) / Va fi pornit degrabă-n Englitera” (III, 1).

Momentul culminant al neîncrederei este atins în scena de „teatru în teatru”, din actul III, montată de Hamlet, cu ajutorul unei trupe de actori ambulanti, care demască fapta ucigașă a regelui în fața întregii curți. Regele Claudiu, o mărturisește Guildenstern, este „foarte tulburat de mânie”, fiind decis să scape cu orice preț de Hamlet, iar regina „zice că purtarea voastră a-ncremenit-o” (III, 2). El înțelege, înfricoșat, cine este Hamlet, fiind cuprins deopotrivă de frică și de ură. Regele îndeamnă pe curtenii săi prea supuși, Rosencrantz și Guildenstern, să se pregătească a-nsoți „în Englitera” pe prinț, căruia îi declară război: „Nu-mi place, Hamlet, slobod printre noi / Purtându-și nebunia (...) / Coroana noastră nu mai stă să-ndure / Atât de aproape ceasul rău” (III, 3). Dar, pentru prima dată, după demascarea sa, regele privește îngrozit în conștiința sa și încearcă să se roage: „Mârșava-mi faptă a împutit (infestat) chiar cerul (...) / Să mă rog ? (...) / Cu neputință, având acele bunuri- / Coroana, măreția și regina- / Ce mâna mi-au întors-o la omor / (...) Cum, totul e pierdut ? (...) / O, îngeri, ajutor!” (III, 3). Dar tentativa de convertire nu reușește („Să-ncerc puterea mare-a pocăinței”) și el se prăbușește lamentabil în mlaștina disperării: „Înalt cuvânt, dar gândul e-n noroi / Cuvântul gol din cer cade-napoi” (Ibidem). În iatacul reginei, Hamlet zugrăvește portretul fidel al uzurpatorului ajuns rege: „Ucigaș de rând, / Un rob ce nu-i a douăzecea parte / Din fostu-ți lord; un Viciu, nu un rege; / Pungaș al stăpânirii și al legii, / Furând coroana... / Și afundând-o-n buzunări!” (III, 4).

După uciderea lui Polonius, aflat în culmea neliniștii („Mi-e mintea numai vrajbă și povară”), el este decis să scape prin orice mijloace de Hamlet: „Pe toți ne paște umbletu-i în voie (...) / acest nebun de tânăr (...) / Să nu se-nalțe soarele pe creste / Nainte de a-l ști-mbarcat” (IV, 1). Regele, obsedat de Hamlet, ajunge la exasperare („Cât rău ne face omu-acesta slobod”), furios pentru că nu-l poate pedepsi cu asprime, fiind îndrăgît de supuși: „Iubit de mulți, zănată mulțime (...) / Îi vede doar osânda, nu și vina” (IV, 3). În aceste condiții, regelui uzurpator nu-i rămâne decât să se mulțumească cu „surghiunul său grabnic” cât mai departe de Danemarca,

spunând prințului că exilul este spre „binele” său: „Spre binele tău, Hamlet, fapta-aceasta (...) / Îți cere să te ndepărtezi de aici / Ca flacăra de iute, fii dar gata (...) / Totu-i îndreptat spre Englitera” (IV, 3). Dar, încă o dată, el își revarsă ura asupra prințului („-n friguri sângele îmi fierbe”), care atinge o culme în exclamația: „Tu, Anglie, (...) nu poți privi rece / Porunca-mi suverană care-a pus / Pecetea de moarte pentru Hamlet” (ibidem). Surghiunul, urmărit de regele uzurpator, viza de fapt uciderea lui Hamlet, adăugând o nouă crimă la cea săvârșită.

Situația regelui se complică, în momentul în care, aflând de moartea lui Polonius, fiul său Laertes „sosi-n ascuns... din Franța” și apoi, în fruntea unei oști răsculate, atacă castelul Elsinore și intră înarmat la rege, cerându-și drepturile: „O, rege prea mârșav / Să-mi dai pe tata” (IV, 5). Dar regele își dovedește abilitatea și-l convinge cu ușurință că dușmanul său, care i-a ucis tatăl, este nimeni altul decât prințul Hamlet, adică chiar inamicul său, transformând pe Laert în instrumentul răzbunării sale (IV, 7). În final, rămășagul (capcana), pus la cale pentru eliminarea prințului, se-ntoarce împotriva uzurpatorului ucigaș, care sfârșește prin a fi străpuns de Hamlet. Singura latură umană a lui Claudiu este dragostea pentru regină, pierind în același timp cu ea (V, 2).

Regele uzurpator are în jurul său slujitori credincioși, care îl ajută să-și pună în aplicare planurile tenebroase. În fruntea acestora, ca lord cămăraș (sfetnic de taină), se află Polonius, pe care îl putem numi fără greș „ochii și urechile regelui”. Un adevărat simbol al slugărniceii fără margini și al vigilenței sufocante, opresive, instaurate la Elsinore de uzurpatorul Claudiu. Încă din momentul în care își face apariția în scenă, Polonius se arată aspru, vădind înclinații despotice, tratându-și copii ca pe niște slugi. Lui Laertes, fiul său, pregătit să se întoarcă în Franța, i se adresează fără menajamente: „Ești încă aici, și nu la țarm ? Rușine! / Așteaptă vântu...iar tu-ntârzii” (I, 3). Sfaturile lui seamănă mai curând a porunci: „Fii bun cu toți, nu însă înhăitat / Prietenii ...ține-i strâns în cercuri de oțel” (...) / Păzește-te de certuri, dar de-ncepi...harța, fă-l să țină minte / (...) Te-mbracă scump, nu deșucheat / (...) Bani nu da, nici nu lua cu împrumut” (ibidem). Opheliei, fiica sa, i se adresează cu mai mare severitate, ca un stăpân nemilos, înclinat să decidă în locul acesteia, voind să știe totul: „Să-mi spui curat, ce este între voi ? (...) / Ce dragoste! Vorbești ca o fată fără minte / Ce n-a trecut prin sita de primejdii / (...) Păi, să te-nvăț: prețuiește-te mai scump, / Altfel, mi te vadești o toantă / (...) Vorbele lui, lațuri pentru vrăbii / (...) Fii mai zgârcită cu farmecele tale / (...) la deci bine seama, îți poruncesc” (ibidem).

Polonius este tipul uman care îi provoacă lui Hamlet cea mai vie repulsie, el este cel care intervine în relațiile prințului cu Ophelia, care l-a slujit pe fostul rege, iar acum este curteanul favorit al uzurpatorului Claudiu. El este exponentul lumii materiale în aspectele cele mai urâte și mai detestabile ale acesteia, acela care renunță

la orice formă de idealism, are o părere negativă despre natura umană, care crede cinic că orice om își are prețul său, dovedindu-se curtean abil și indispensabil regelui Claudiu. Comportamentul tiranic, supravegherea continuă a celor din jur reies și din poruncile date de Polonius lui Reynaldo, slujitorul său, trimis la Paris să-l supravegheze pe fiul său: „la seama-atunci și vezi / De-mi află toți danezii din Paris / Cum stau, ce viață duc, în preajma cui, / Cât cheltuie, de unde... / La joc de cărți cândva, / Iar de curând bătându-se la tenis / Intrând prin case, știi, mai mărginașe / La felinarul roșu, videlicet (...) / Cu mari ochiuri sau mergând pieziș, / Ieșim, nedrept, la drumul cel mai drept (II, 2).

Aflând apoi despre „schimbarea” lui Hamlet (vezi mai jos), descris de Ophelia, primul gând al lui Polonius nu este să arate înțelegere pentru fiică sau pentru prinț, ci să-l anunțe pe rege, văzând în noul său comportament ceva „suspect” ce trebuie numaidecât comunicat stăpânului său: „Hai, vino, să căutăm pe rege / Iubirea dă răătăciră de-acestea (...) / Să mergem dar la rege” (II, 1). Abia din acest moment, Polonius, piesă de bază a Mecanismului, care conduce serviciul de „poliție” al curții, începe să-și intre în rolul său, făcându-se indispensabil regelui împotriva dușmanilor săi reali sau închipuiți. El este gratulat de rege cu aprecieri măgulitoare: „Mereu părinte-al veștilor plăcute / (...) Om cinstit și-oricând demn de credință”, asigurând pe regele uzurpator de credința sa nemărginită: „Vă-ncredințez, stăpâne, / Că sufletul și zelul mi le țin...blândului meu rege” (II, 2). Polonius se compară inspirat cu un „câine care adulmecă” primejdia și se grăbește să anunțe pe rege motivul „că prințul Hamlet este-așa, lunatic” (ibidem). Atât este de convins de justetea intuițiilor, aprecierilor sale despre realitățile de la curte, încât el afirmă cu dezinvoltură în fața regelui: „A fost cândva...când eu am spus „e-așa” / Și a fost altfel? / Zburați-mi capul de va fi altfel / Voi găsi ascunsul adevăr până și-n centrul pământului” (II, 2).

El nu are nicio ezitare să se folosească de oricine pentru a-și dovedi credința și atinge scopurile: „Vreau să-asmut pe fiica-mea nainte-i / Noi toți să stăm ascunși după-o perdea / Și fiți doar ochi”, încredințat de adevărul său, este gata să riște: „Să fiu gonit ca sfetnic și aruncat / La țară,-n greu surghiun” (Ibidem).¹⁹ În acest moment al acțiunii, asistăm la confruntarea verbală directă dintre Polonius și Hamlet: prințul intră în scenă, citind, iar sfetnicul regelui îl întâmpină, lingușitor și mios, ca să afle apoi că nu este decât „un negustor de pește” (II, 2). Versatil, el încearcă să se apropie de prinț, anunțându-i sosirea actorilor la curte, atrăgându-și o nouă batjocură din partea acestuia: „O, Jephtah, judecător în Israel, ce comoară ai tu” (ibidem). Când lui Polonius i se pare prea lungă o tiradă actoricească, Hamlet izbucnește încă o dată: „Lui îi plac doar cântecele glumețe și poveștile deșănțate / Altfel, adoarme” (ibidem).

Va urma

**IOSIF
ISER**

PICTÂND SUBIECTE EXOTICE

Dorel Schor

*accentuat echilibrul, descoperind
monumentalitatea.*

*Iser a căutat exoticul în peisaje
și personaje, inspirându-se din
Dobrogea și Balci, pictând arlechini
și odalisce, nuduri feminine,
interioare și elemente decorative,
descriptiv, liric, chiar erotic. S-a
afirmat despre, sugerând aparentul
contrast că este "pictorul evreu
fascinat de musulmanii Dobrogei".
Într- adevăr, numeroase sunt
scenele de viață cu portrete de
localnici tătari sau turci din acele
locuri.*

*Iosif Iser a fost unul dintre pictorii
cei mai remarcabili din România,
mai cu seamă în perioada
interbelică, dar și în anii următori. S-
a născut în București într-o familie
evreiască și s-a numit inițial Iosif
Isidor Rubinshon. La începutul
carierei sale artistice, a fost inspirat
de curentul expresionist în artele
plastice, pictând cu linii groase și
unghiuri ascuțite, cu un colorit
foarte viu. Tablourile sale și-au
păstrat și mai târziu o anumită
tentă exotică, compozițiile și-au*

*Dar nu lipsesc din palmaresul
său subiectele evreiești, elementele
de iudaică, coreligionari surprinși în
activitățile zilnice, rabini în
rugăciune, atmosfera atât de
specifică. Soluțiile originale și
unicitatea stilului său, conținutul
artistic personal fac lucrările sale de
neconfundat.*

POETUL DANIEL IONIȚĂ, PREȘEDINTELE ACADEMIEI ROMÂNÔ- AUSTRALIENE, ÎNTR-O CONEXIUNE MAGICĂ LA BISTRIȚA

Victor ȘTIR

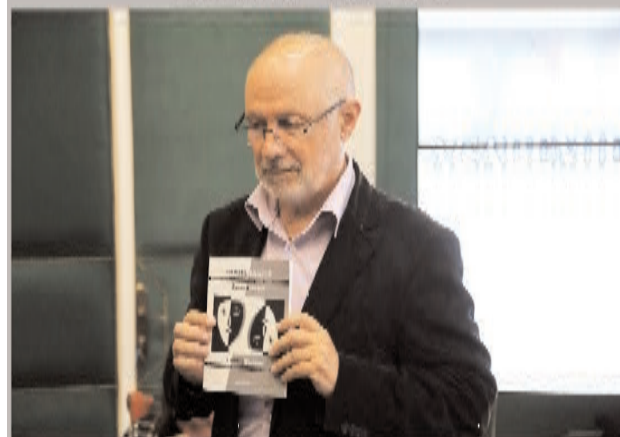
Societatea Scriitorilor Bistrițeni „Conexiuni” l-a avut invitat, luni, 13 mai a.c., de la ora 17:00, pe poetul și traducătorul Daniela Ioniță, președintele Academiei Româno-Australiene. Întâlnirea a fost deschisă de directorul Palatului Culturii, prof. dr. Dorel Cosma, care a rostit un cald cuvânt de bun venit, celui mai cunoscut și mai activ promotor al poeziei românești pe „continentul cangurilor”.

Așa cum arăta directorul Cosma, întâlnirea lui Daniel Ioniță cu membrii „Conexiuni” a devenit posibilă prin mijlocirea scriitorului Puiu Răducanu de la Râmnicu-Vâlcea, prieten al bistrițenilor, participant la activitățile culturale organizate de Palatul Culturii și aflat în comunicare cu australianul născut la București la plecat la 20 de ani în străinătate cu părinții.

În continuare, scriitorul și traducătorul Zorin Diaconescu, președintele Societății „Conexiuni” a deschis agenda propriu-zisă a întâlnirii cu prezentarea volumului bilingv „ContraDiction / ContraDicție (român-englez), apărut în 2016 la Bibliotheca „Universalis Collection”. Cu anvergura-i cunoscută, Zorin Diaconescu a procedat la o densă radiografie critică a volumului și s-a concentrat asupra discutării unor variante ale versiunii englezești, opiniile de traducator fiind foarte apreciate de scriitorul Daniel Ioniță. La rândul său, scriitoarea Elena M. Cîmpan a recenzat pentru cei prezenți volumul de debut al lui Daniel Ioniță, intitulat „Hanging between the stars / Agățat între stele” și apărut la Editura „Minerva”. Elena M. Cîmpan s-a stăruit asupra tematicii fiecăruia dintre cele trei cicluri ale volumului susținându-și opiniile cu versuri alese, citite.

DANIEL IONIȚĂ
PREȘEDINTELE ACADEMIEI ROMÂNÔ-AUSTRALIENE
BISTRIȚA - MAI 2019

→ Continuare în pag. 39

O PREMIERE LITERARĂ

Lucian Constantin

Una din multele și ineditele activități literare ce s-au desfășurat în ultima vreme la Biblioteca Județeană din Târgoviște a fost și cea în care s-a produs, pe data de 8 mai, însemnând decernarea unor premii de apreciere și recunoaștere ca urmare a unor recente apariții editoriale.

Astfel „Societatea Culturală Non-guvernamentală „Ecomondia” din București reprezentată de către Prof. Univ. Dr Alexandru Ionescu, a oferit diplome de excelență și bani prozatorului Ioan Vișan, membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Societății Scriitorilor Târgovișteni și editorului C. Diaconiță din București. Alături de aceștia a fost prezent și avocatul Gabriel Virgil Păun, ca reprezentant al Societății Cultural Istorice „Redarea Istoriei” din Târgoviște.

În prezența unui numeros public local,

format din scriitori, oameni de cultură dar și simpli consumatori de literatură, domnul Profesor Alexandru Ionescu a făcut o pertinentă și minuțioasă analiză a recentului volum de proză a scriitorului Ioan Vișan „Secretul fecioarei Lara”, carte tipărită de către editura „Bibliotheca” din Târgoviște.

De asemenea, a vorbit despre cartea sa și autorul, aducând și anumite informații suplimentare, referitoare la această spunem noi, operă de „epocă” târgovișteană, cu un subiect neortodox, antrenant și insolit.

→ Continuare din pag. 38

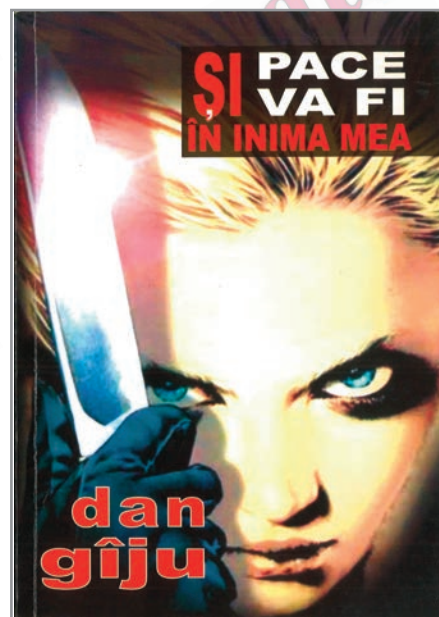
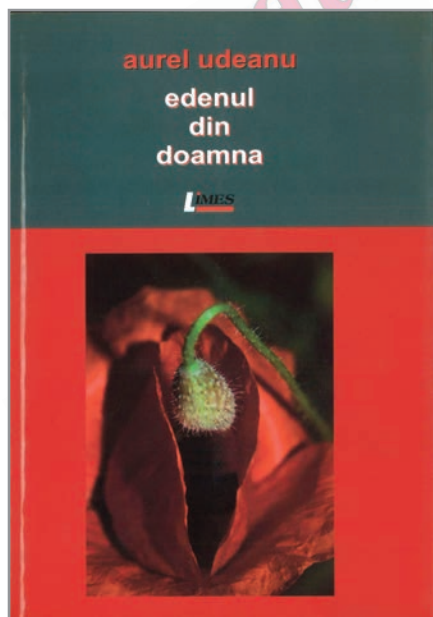
Despre cea de a treia carte, „Testament”, a vorbit scriitorul și jurnalistul Menuț Maximilian (redactor șef al cotidianului „Răsunetul”) care cunoaște foarte bine cartea deoarece o recenzase pentru o revistă literară cu ceva vreme înainte. Menuț Maximilian a arătat că este vorba despre o antologie de poezie română modernă, apărută la Editura „Minerva” în două ediții, prima în 2012, și a doua, în 2015, îmbunătățită și cu un număr mai mare de scriitori prezentați, autorii antologați figurând cu câte un text. Volumul reprezintă prima carte de vizită a liricii românești în Australia, demersul poetului Ioniță fiind nu numai întemeietor, dar și foarte important pentru cunoașterea culturii române în țara de la antipodi.

În alocuțiunea rostită, Daniel Ioniță a prezentat un istoric al Australiei, ilustrat cu imagini, s-a oprit asupra câtorva caracteristici ale naturii, culturii și civilizației din țara de adopție unde este profesor universitar de psihologie. De asemenea, a prezentat, pe scurt, Academia Româno-Australiană, ca formă culturală de expresie a comunității românești și de

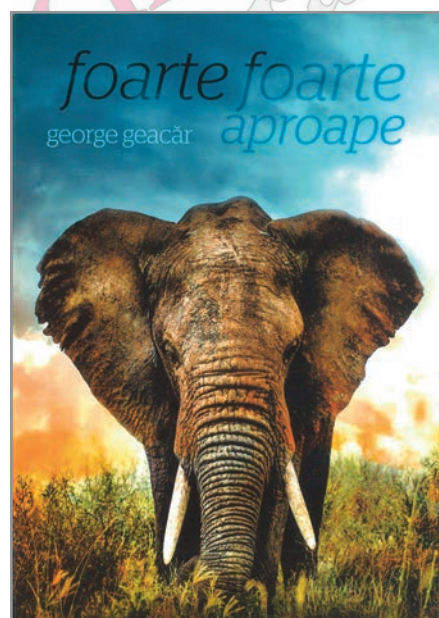
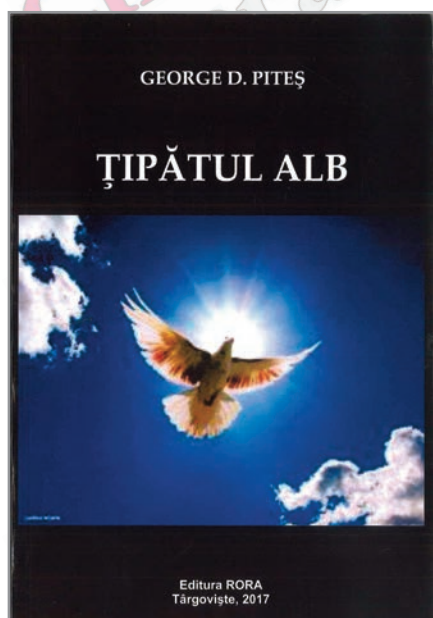
promovare a culturii noastre naționale, a eforturilor pentru păstrarea tradițiilor românești. Cei prezenți au putut afla că Australia are o suprafață cam cât Europa și o populație de 25 de milioane de locuitori, după recensământul din 2017, iar comunitatea românească se ridică la 30.000 de membri. O țară cu resurse bogate și cu note specifice care o fac unică.

Poetul Daniel Ioniță a citit din versurile sale, a vorbit despre poezie ca un profesionist ce este și a lăsat o impresie foarte bună ca traducător, citind variantele englezești ale poeziilor „Glossa” de Mihai Eminescu, „Moartea căprioarei” de Nicolae Labiș, „Noi vrem pământ” de George Coșbuc și „Mistrețul cu colți de argint” de Ștefan Augustin Doinaș, în care respectă cu scrupulozitate ritmul, rima și măsura, păstrând muzicalitatea, farmecul versurilor originale. Variantele românești au fost citite de Zorin Diaconescu și Maria Ujică.

Să mai precizăm că Daniel Ioniță a fost însoțit de soția sa, doamna Luminița Ioniță, și de scriitorul Puiu Răducanu. Întâlnirea s-a încheiat cu ceea ce se numește sesiunea de autografe, acordate de autor, schimburi de cărți și discuții libere.

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Înțeleptul se formează singur, prostul trăiește doar ca să moară”
(Frank Herbert)

Contact: Tel. 0722 702578 ; e-mail: ioniancuvale@yahoo.com ;

web site: <http://climate.literare.ro>